

LIBER IEREMIAE,

SIVE,
DE ACTIONE,

A D SACRI APPARATVS INSTRV-
CTIONEM, BENEDICTO ARIA MONTANO

HISPALENSI AVCTORE EDITVS.

TYPOGRAPHVS LECTORI.

*NOVI argumenti librum tibi studiose Lector edimus, non modo ad sacrarum
scripturarum interpretationem, sed ad omnium ferè aliorum auctorum expo-
sitionem utilissimum; & multorum in sacra scriptura difficillimorum locorum
Indicem expeditissimum.*

ANTVERPIÆ

Excudebat Christophorus Plantinus
Prototypographus Regius.

Anno M. D. LXXI.

LIBER IEREMIAE

SIVE

DE ACTIONE

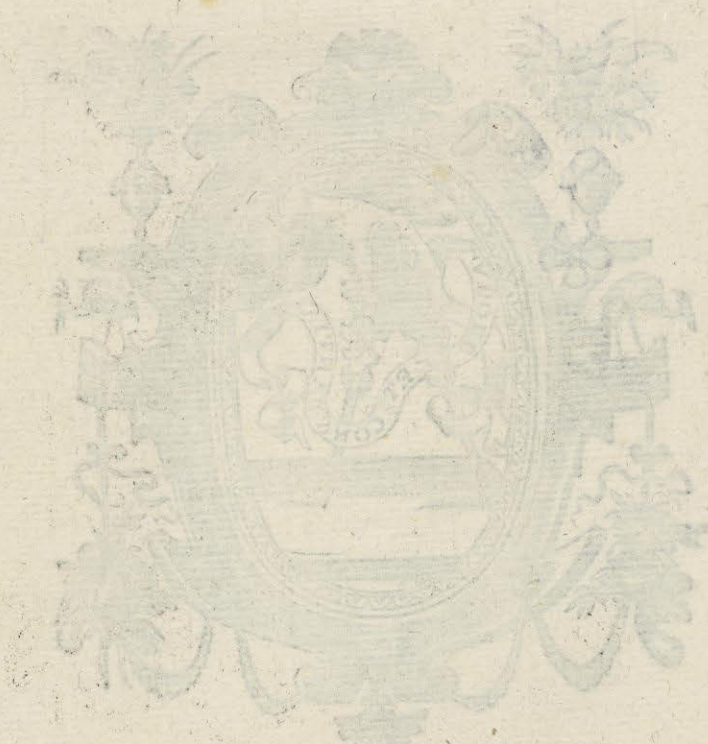
AD SACRI APTARATVS INSTRV

CTONIS BENEDICTO ARIA MONTANO

HELENER AVCTORE EPIVVS

TYPOGRAPHVS PECTORI

NOVI argumenti librum tibi huius Lector erant, non modo ad iustitiam
scripturam interpretantem, sed ad omniaque sua ratione adhibere expo-
sitione certissima: & multo magis facta scripturae distinctio locorum
sacrorum expeditissima.

ANTVERPIA

Excudebat Christophorus Plantinus

Prototypographus Regius.

Anno M. D. LXXI.

BENEDICTI ARIAE MONTANI HISPALENSIS IN LIB. DE

ACTIONE, PRÆFATIO.

MAGNAM olim antiquis scriptoribus, res omnes, quæcunque ad doctrinam amplificandam pertinere possent, quàm explicatissimas cum posteritate cõmunicandi curam fuisse, multis & variis ad nostra vsque tempora perdurantibus monumentis exemplisque agnoscimus & probamus. Nullum enim ferè vel earum, quæ secundùm naturam constant, rerum, vel humanarum etiam actionum & cogitationum genus est, quod ab antiquis auctoribus vel studiosè & copiosè tractatum, vel, quantum ad res ipsas cognoscendas aliorumque auctorum de illis explicandas rationes satis esse videretur, apertè indicatum non sit. Ex hoc enim studio & consilio, non solum artium omnium præcepta & instituta profecta sunt, sed rerum ac verborum obseruationes, & explicationes opportunissimæ plurimis & variis voluminibus, aut ex professo ad eam rationem conscriptis, aut ex aliorum argumentorũ tractatione deductis emanarunt, cum summa legentium vtilitate, & ipsorum scriptorum laude iustissima. Neque verò ab antiquis tantùm, sed à nostræ etiã ætatis eruditis, & de literarũ studiis benemereri cupientibus viris, vehementer magnoq. cum fructu in huiusmodi etiam eruditionis rationibus consolidandis elaboratũ est: aliis quidem antiquas disciplinarum artes explicatiores aut etiam auctiores reddentibus; alijs verò magnam ex omni veterũ & iuniorum auctorum lectione suppellectilis, & apparatus copiam ad multorum librorum difficilia loca explicanda ad antiquitatem ipsam iam ferè collapsam, & resarciendam & instaurandam suppeditantibus. quibus de rebus omnibus multa tum antiquorum, tum nostri sæculi doctorũ circumferuntur scripta, quæ rerum & verborum cognitione dulcissima, pretium operæ legentium abundè gratum soluunt. Fuere namque multi, qui eum, què Ori nomine dignetur, auctore imitati, de symbolis & Hieroglyphicis luculenter scripserunt. quidã etiam de nominibus propriis hominum, leorũ, quamuis vanorũ, heroum, prouinciarum, montium, vrbium, fluuiorum, fontium & cæterarum huiusmodi rerum; deque heroum omnium naturis & propriis singulorum ingenijs disseruerunt. Rursus multi de terræ situ, terrarumque omnium partibus & naturis: alij de gentium & personarum moribus & ritibus; alij de ædificijs; alij de vestibus, vasis, nauibus; alij de ludis & certaminibus; denique multi multa de variis rerum generibus memoriæ prodidere; quæ vel vsu sui, vel ab alijs auctoribus conscripta intelligendi causa, scitu dignissima erant. Nullius autem horum scriptorum in omni genere labor extat, qui non probetur perquam meritisimè, vtpote ad iuuanda & promouenda discere cupientium studia institutus, & susceptus. Atque id cum in omnibus aliorum auctorum classibus, in omnium artium & linguarum, in omnium denique librorum scriptis explicandis, optimo iure commendatur; tum maximè in sacrorum Bibliorum rationibus omnibus exponendis, nunquam non commodum, opportunum, officiosum, laudabileque habetur: vtpote quibus infinitus diuinarum & humanarum thesaurus rerum, hominum generi vtilissimus, & cognitione vsuque dignissimus contineatur, cum summa verborum omnium proprietate, elegantia, grauitate, exquisitissimaque singulorum opportunitate, ita, vt ne vnus Iothæ, immò nullius etiam apicis vel defectus vel redundantia notari à sapientibus possit; nihilque vel specie adeò minimum sit, vt vel negligendum, vel non attentè considerandum, & quàm fieri possit certissimè, & clarissimè cognoscendum esse censeatur. Quidquid enim in diuinis eloquijs verborum est, diuino consilio cogitatum, iudicio delectum, spiritu Dei pronuntiatum; denique totum solidum, totum plenum, totum vtile, totum suaue, totum maximæ & certissimæ sententiæ solidissimis fundamentis firmatum esse, ipsa diuinæ naturæ consideratio apertè docet. Atque ij, qui in illius sapientiæ sacraria admissi aliquando sunt, manifestè proba-
Psal. 118.
uere: sicut scriptum est, Principium verborum tuorum veritas. & Reuela oculos meos, & considera mirabilia de lege tua. Et quàm dulcia faucibus meis, eloquia tua super mel ori meo. Quam quidem ob rem nihil à bonis & pijs viris ad sacrorum scriptorum rationem explicandam, nihil, inquam, quocunque argumento, siue id in Grammatica tantùm, ac simplici verborum, & linguarum cognitione, siue in rerum etiam ipsarum notitia versetur; vnquam scriptum esse arbitror, quod non vel ex studio ipso & animo scribentium, vel ex vsu etiam & comoditate magna cum gratulatione suscipiendum sit. Nihil præterea tam accuratum, aut tam plenum, & integrum extitisse arbitramur, quod ipsorum librorum, quorum causa scriptum est, magnitudinem, dignitatem, amplitudinem, auctoritatemque æquare valeat. atque ita nunquã in sacrarum scripturarũ explicanda atq. expendenda sententia satis ab vilo mortalium fuisse factum. Verùm enimuerò inter varia argumenta, quæ cum ad prophetarum, tum verò præcipuè ad sacrorum librorum rationes explicandas feliciter à multis tractata sunt, vnum illud cum primis ad eam rem opportunum ab omnibus viris doctis prætermissum fuisse miramur; quod partem illam inter homines significantissimam & efficacissimam continet, quam antiqui auctores actionem dixerunt, in qua habitus, gestus, situs & affectiones etiam corporum animorumque sunt.

sunt. Et quidem actionem ipsam maximi esse ad hominum animos pulsandos, percellendos & immu-
tandos momenti, Rhetores antiqui omnes docuerunt; & plurimum in ea commédanda oratorix artis
parte studij & eloquentix posuerunt; atque in regulis ac præceptis, ad eam moderandam, recteque
ineundam rem tradendis, sedulam, & magno cum iudicio adhibitam nauauerunt operam. Verùm in
ipsis actionis generibus & formis indicandis, nullius, quod ad nostram notitiam hæcenus peruenerit,
opus extat; cuius ad exponendos sacros, vel prophanos libros vsus aliquis sit. Id quod iis qui om-
nia, quæ conferant ad diuinorum scriptorum explicationem, quærent, deesse incommodè potest.
Etenim non sine magno multorum locorum cognitu dignissimorum apud omnes auctores de-
trimento, hoc argumenti, & tractationis genus desiderari possit, quando multa apud antiquos
loca sunt, quorum exacta sententia & significatio, nisi perspecta actionis ratione, haberi non po-
test: atque eiusmodi loca non satis apertè cognita, non nostris modò hominibus, sed antiquis
etiam, immò & doctis, aut aliàs rerum, de quibus ageretur, non omnino insciis, magnam iniecerit
difficultatem, duraturam etiam ad posteros vsque, nisi à scriptoribus ipsis interpretatio fuisset etiam
apposita; cui rei docendæ vnum & alterum exemplum adferre modò satis fuerit. Quid Christus
Iohas. 12. Iesus significaret illa, apud Iudæos, oratione, Cùm exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipsum:
difficillimum, & multis olim, & nunc ferè omnibus cognitu, atque in varias fortassè expositorum com-
mentationes, vt multa alia, detortum fuisset; nisi sacer ipse Euangelista præsentis expositione subiun-
xisset: Hoc autem dicebat, significans qua morte esset moriturus. Illud etiam ab eodem Domino &
magistro Christo Iesu pronuntiatum, interpretem etiam ad nostram cognitionem postulabat, eamque
Iohas. 21. personam ipse quoque Euangelista egit: Amen, amen dico tibi, cùm esses iunior, cingebas te, & am-
bulabas vbi volebas: cùm autem senueris, extends manus tuas, & alius te cinget, & ducet te quò non
vis; hoc autem dixit, inquit Iohannes, significans qua morte esset clarificaturus Deum.

Atque hæc, aut horum saltem alterum cognosci illa ætate etiam citra interpretis operam à multis
potuit, facillè enim auditorum turba, quid Christus indicare vellet, intellexisse videtur; quippe Iohan-
nes ipse narrat, turbam respondisse: Nos audiuius ex Lege, quòd Christus manet in æternum, &
quomodo tu dicis, Oportet exaltari Filium hominis? Et tamen eiusmodi exempla illa esse iudicauit
Euangelistam, quibus interpretatione opus esset, aliàs posteritati minùs apertè explicanda. Sed præter
illa plusquam tria millia in sacris libris obseruari possunt: quæ cùm nullam expositionem adiunctam
habeant, aut magno cum sententiæ dispendio ignorantur, aut saltem magnam elegantix partem se-
cum latentem abscondunt. Neque verò in nostris tantùm, vt diximus, libris hoc accidit, sed in ex-
teriorum auctorum lectionibus etiam plurima sunt, quæ sensus habent in primis elegantes, si rectè
percipiantur, plurimumque subducunt de lectionis fructu & iucunditate, si ignorentur: cuiusmodi vel
illud vnum, apud Horat. indicare libet, idque lectoribus exponendum siue diuinandum potius relinquere.

*Imperat aut seruit collecta pecunia cuique,
Tortum digna sequi potius, quam ducere funem.*

Sunt autem huiusmodi à nobis obseruata apud exteros auctores innumera ferè exempla, de quibus
aliquando, si Deus tantùm otij & comoditatis concedat, nostra studiosis non ingrata (vt arbitramur) extar-
bit diligentia. Sed antè sacrorum librorum lectioni & explicationi inferuire cupimus, quorùm cum pri-
mis studio nos dedicauimus. Atque huius rationis totius, quam actionem vocamus, cùm noti-
tiam, tum vsum non leuem esse, aut inefficacem ipsa primùm natura docet, quæ huiusmodi ferè om-
nium habituum & gestuum artifex est. adeò vt quæ linguis & sermonibus aliàs inter se plurimum dif-
ferant nationes, tamen gestibus, & habitibus adeò conueniant, vt ipsis tanquam opportunissimis &
certissimis interpretibus ad motus animi mutuò indicandos vtantur. Nam etiam inter hostes animis,
moribusque dissidentes, studio & lingua dissimiles habitus communes sunt, quorum etiam citra ser-
monem vsus est vtrique parti notissimus; inde est, quòd apud Historiographos habitus pacificatoris, &
vltoris habitus, & minantis gestus, atque supplicum habituum frequens mentio est.

His etiam rebus illud non exiguæ comoditatis accedit, quòd habituum & gestuum significatio,
ad maius loci spacium, & maiorem attendentium coronam, ad quam vox vlla vel contentissima per-
tinet, atque adeò non solum attendentibus & auscultantibus, sed maximo etiam strepitu tumul-
tuantibus turbis sese insinuat, ad quas vllius orationis integrum sensum peruenire, impossibile sit.
Quam ob rem Pilatus nullo alio modo, suum, de Iesu Christi innocentia, iudicium & testimonium
declarare ac protestari meliùs, apertius & communiùs potuit, quàm vt postulata aqua, manus cor-
ram spectante populo & infano, proclamanteque vulgo, lauaret; ille enim gestus omnibus pariter con-
spicius maius & apertius indicium, quàm vox ipsa oratioque fuit: præterea etiam & diutiùs mentibus
inherere debuit. Verborum enim omnium, quæ audita sunt, parùm fidelis custos memoria: rerum
verò oculis conspectarum imaginis tenacissima est, & à pueritia ad vltimam vsque senectam certissima
conseruatric. Adeò verò magna, certa, efficax & communis huius generis actionum significatio est, vt ex
his tantùm olim genus quoddam scenicum constiterit, quod mimicum dicebatur, paucis aut nullis
sermonibus adiunctis, tantum gestu, habitu & motu referens, quantum comicus verborum copia &
apparatu explicare sua in arte posset. Legimus enim apud eos auctores, qui harum rerum testes esse
potuerunt, fuisse artificem mimicum, qui profiteretur, se tantùm in theatro aut senatu sola actione si-
gnificaturum & expressurum, quantum disertissimus Orator eloqui dicendo posset. Quin ex Oratori-
bus ipsis

bus ipsis quorum summū studium in eloquentiæ partibus cognoscendis, expendendis, & exercitatione ipsa periculoq. facto probandis fuit; quidam primas, secundas, & tertias in eloquendo actioni tribuerunt: cæteri verò, si non tantum concesserunt, eam tamen vnam in dicendo dominari confessi sunt.

Atque adeò duarum artium, post literarum studia, nobilissimarū, picturæ & sculpturæ, non elegantiam modò, sed & significationem omnem ex hac vna actionis cognitione, peti, qui nō agnoscit, is omnino rudes oculos habet; neq. magis eiusmodi artificiorū vsu affici aut moueri, aut doceri potest, quàm brutum. Nam neque pictor nec sculptor habetur peritus, qui vel signum simplex, nulloq. habitu notabile fingit, vel naturæ habitum & gestum, adeò expressè non imitatur, vt nullis verbis ad indicandum & exploratam, sed etiam in artem, & præcepta redactam fuisse putamus; tamen nullū vnquam ea de re librum, ab aliquo perito auctore editum fuisse, legere meminimus; quare existimamus artem illam, vt palæstritem, saltatoriam, cæterasq. gymnicas imitatione & exercitatione magis, quàm vllis descriptis documentis traditam fuisse: legimus enim Demosthenem celeberrimum Græcorum omnium Oratorem actionis perdiscendæ causa operam Satyro hypocritæ, hoc est mimo vel histrioni dedisse. Tamen opus de ea re ab aliquo descriptum nusquam legimus. Magnam itaque esse intelligimus optimis auctoribus omnibus cognitam, obseruatam & opportunè vsurpatam illam partem, quam vno verbo actionem dicimus, eandemque quasi corporis sermonem vniuerso ferè hominum generi communem, & natura ipsa docente, cum magna vtilitate & efficientia vsurpatam.

Quamquam verò in omnibus libris, quicunque hactenus vel soluta oratione, vel carmine bonorum auctorum opera prodire, illa, quam actionem vocamus, ratio multis in locis sparsa obseruatur, atque diligentem sui cognitorem requirit; nullis tamen in scriptis aut maior, & frequentior, aut certior, & significantior, aut etiā opportunior, & in omnem partem aptior huiusmodi exemplorum copia est, quàm in sacris Bibliorum voluminibus, in quibus nulla totius veræ sapientiæ, hoc est, diuinæ & humanarū rerum cognitionis, quæ contingere hominibus potest, desideratur pars. Namque in illis libris, vt nullum prorsus verbum mysterio & significatione ad propositum argumentum aptissimum caret, & vt nulla omnino oratio aut vana aut ficta, aut simulata est, sed omnia in vniuersum locis, temporibus, rationibusque suis disposita, & coherentia constant; ita etiam nulla non indicantur actionum genera, quæcunque dicentis affectus (quorum maxima & frequentissima in illis libris explicatio est,) consequi solent. Neque id in hominum rationibus describendis tantum, sed in aliarum etiam animantium, atque adeò in cæteris naturæ generibus, quæ sensu, cognitioneque carent, adnotatum obseruatur. Quorum quidem generum, quamquam pars aliqua adeò aperta claraque sit, vt indice atque interprete non indigeat: plurima tamen exempla sunt, quæ citra diligentem obseruationem intelligi rectè non possint; si tamen eam diligentiam sacrorum librorum lectioni deberi arbitramur, quam diuinum auctoris ipsius postulat nomen.

Verum enim verò, inter tam multa piorum & eruditorum virorum, ad sacrorum voluminum explicationem vtiliter tractata argumenta, illud vnum à nobis hactenus desideratum omnino est, quod hanc eloquutionis rationem spectat. Neminem enim doctum virum, aut ex antiquis accepimus, aut ex nostro sæculo cognouimus, quidquam de hac omni re in lucem edidisse, quam tamen tractatione & explicatione dignissimam esse, nullus, vt arbitror, qui rectè attentèque considerauerit, inficias ibit. Fuere multi, qui de linguarum antiquarum, in quibus sacri libri conscripti primùm sunt, Grammatica ratione, multa & diligenter obseruata scriberent. fuere, qui Dictionaria & verborum significationes, studiosè & magno cum iudicio exponerent, qui de phrasibus, idiotismis, tropis, figuris, qui de temporum ratione & annorum serie accuratè agerent. Non rari etiam qui symbola allegiarumque materiam colligerent. Qui verò habituum, gestuum, affectionum, situumque figuras, modos, & significationes docerent, certisque libris exponerent, non sunt hactenus cōperti. Atque ea quidem res, & sacrorum studiorum promouendorum cupiditas, quæ mirum in modum tenemur, in causa fuit, vt dum commentationibus in sacros libros conscribendis (quod nostrum præcipuè studium est) materiam & farraginem omnem, ex assidua & diligenti lectione comparatam, & comparatam in aduersariorum nostrorum penu reponeremus, quorundam etiam argumentorum rationem habendam duxerimus, quæ vel ab aliis ante nos tradita, cumulari à nobis, aut expediri faciliiori modo possent: vel quæ cæteris prætermissa essent, à nobis inchoata, & pro ingenij & virium facultate ac temporis angustiis informata, & in medium prolata, aliis post nos pertractanda relinquerentur; vt ita in vineam Domini Dei nostri omnes in commune, non quæ nostra, sed quæ proximorum, quæ Ecclesiæ matris omnium, quæ charitatis, quæ vtilitatis publicæ, denique quæ Dei voluntatis sunt, quærentes, vnusquisque pro crediti sibi, aut diuinitus concessi talenti ratione, operas conferamus.

Igitur post expeditam Arcani sermonis interpretationem, quam Ioseph inscripsimus, hunc sacri apparatus thesaurum, ea etiam parte augeri voluimus, quæ ad actionum præcipua & cōmunia genera explicanda conferre posse intelleximus: cui HIEREMIAE nomen propterea indidimus, quod sacer ille Vates, si quisquam alius maxime, huiusmodi habituum & gestuum figuris spectabilis est, ob variam & multiplicem affectuum naturam, quibus ex varia, quam iniit, conditione, & legationis suæ personâ multiplici permotus est. Neque verò nos omnia in vniuersum exempla, hoc in libro recensuimus, sed summa tantum genera, naturæ ordinem secuti, in habituum, gestuum, & situum ratione perstrinximus,

additis in vnoquoque genere ternis aut quaternis variorum locorum exemplis, quæ & sui explicandi lectoribus copiam facere possint, & iis, qui idem argumentum persequi voluerint, viam munire, vt existimamus non importunam. Dum verò de humani corporis & membrorum habitu, gestu, situ & affectu nobis differendum proponeremus, cæterarum etiam rerum variam affectionem, quòd & ipsa significationis expers non sit, obiter indicandam duximus. Neque tamen eo modo aut actum agere, aut huius libri rationes cum alterius, qui de Arcano sermone appellatur, confundere videbamus, aliud enim est agrum naturæ suæ definitione aut loci significatione, aut adiuncti cuiuspiam adnotatione considerare, aliud eundem lugentem, vel arentem, vel ridentem obseruare. Illud enim naturæ ipsius ingenium, hoc habitum vel affectionem spectat. Quod vt inter se distinctum est, ita etiam iudicio facile internosci potest. Quod superest, pium lectorem oratum volumus, vt nostrorum laborum rationem, non tam ex re ipsa, quàm ex propenso erga sacras literas, earumque cultores probos animi nostri studio definiat. Antvverpiæ Idibus Martiis. Anno c l o . I o . L x x i .

DE RATIONE HABITVS ET GESTVS, EORVMQVE COGNITIONE ET VSV BREVIS QVÆDAM PRÆCEPTIO.

Habitibus & gestibus quidam simplices sunt, vt iacere & stare: quidam compositi, vt sedere, equo vehi, atque vt simplicium simplex, ita compositorum composita etiam, & variis rationibus constans est significatio: id quod in exemplis obseruatum ad eiusmodi rationes alias cognoscendas vsui erit. Rursum ex vtroque superiori indicato genere, alij naturæ vi cogente ex affectionibus proficiscuntur, atque hi cõmunes omnibus nationibus cum sint, perpetuam quoque ac certam apud omnes significationem habent, vt sedere aut iacere miserorum & mœrentium, sublimes oculi superbiorum, demissi modestorum aut pudibundorum. Alij verò ex voluntate, studio & cogitatione atq; imitatione oriuntur, atque hi non omnibus communes, neque vbiq; idem sunt, vt stare orantium & spectatorum. Sunt & habitus ex consuetudine initi & frequentati, vt vnguentorum & cineris vsus, ille ex hilaritate & iucunditate, hic ex mœstitudine cœptus. Ex iis etiam, qui consuetudine constant, quidam solennes sunt, vt capitis velatio damnatorum. Est rursus aliud habituum genus, cuius formæ, non vno apud omnes eodemque modo spectantur, sed pro vario singularum personarum animo & studio aliter atq; aliter fiunt, quorum singulares seorsum significationes reddere, difficillimum est; si formæ ipsæ tantum respiciantur, quæ exemplo simili plerunque carent, vt caput inter genua ab Helia coniectum, Helisai in puerum vita functum procubitus. Si verò genus ipsum consideretur, facile in formarum significationes penetrabitur. Sumuntur etiam habitus ex muneris atque officij ratione, vt sedere docentium, & stare discipulorum, præcedere ductorum, sequi militum & discipulorum. Sunt præterea habitus quidam in signum, testimonium, & diuturnum rei gesta monumentum, vt lotio manuum à Pilato, coram populo inita: & excussio pulueris pedum, ab Apostolis aliquando facta. Atque ad hanc rationem multi Prophetarum habitus referuntur. Porro quidam gestus & habitus virtutum aut vitiorum sunt indices, vt irrisorum, labra mordere, pede terere, amicorum arridere, gratulari. Nonnulli etiam aliquando virtutem indicant, nonnunquam verò vitium arguunt, cum tamen iisdem sint habitus. quoniam vitium virtutes non rarò imitatur, vt extentum collum libertatis nonnunquam, interdum verò insolentiæ signum est. Atque ad hoc genus pertinent nota omnes. quorum frequens in Sapientialibus vocatis libris vsus est. Accidit autem aliquando, vt habitus non propriam formæ suæ significationem ex vsu habeat, sed eam, quæ propriè contraria est, idque ex abusu, vt purpura Christo à militibus, non ad confessionem regni, sed ad irrisionem & sarcasmon inducta est.

DE PORTENTOSIS ACTIONIBVS.

PORRO genus illud apud Prophetas, insigni quadam nota obseruatum, propriam certamque exigit, ad cognoscendam animi attentionem, quod rara aliqua & illustri actione spectatur, ac singularem aliquam & diuturna mentione recolendam, maioriq; animi motu excipiendam significationem habet. Huius autem formæ multæ ac variæ sunt variis exemplis indicatæ: vt quòd Moyses puluerem pugillo comprehensum, in aëra iactauerit, aduersus omnem terram Ægypti. Iosuas hastam contra Hai, expugnationis significandæ causa, tetenderit: eodemque iubente, principes Israelitæ pedes captorum regum ceruicibus imposuerint. Isaias liberos certos ex diuino decreto genuerit, nominibusque appellauerit portentosis. Moyses velatus prodierit, cordis Iudæorum cecitatem, & veteris Testamenti obscuritatem indicans: Ezechiel vasa captiui iussu Dei parauerit, in signum Israelitæ transmigrationis. Iesus Christus puero ostenso, simplicitatem præceperit: Angelus fortis molarem lapidem in mare proijciens, dixerit, Simili impetu proijcietur Babylon. Et huiusmodi plurima, quorum rationem satis vt arbitramur idoneam, ex nostris in Hoseam Prophetam commentariis petere, propriam autem singulorum expositionem, aut ex horum librorum, de Arcano sermone & Actione, diligenti lectione obseruare, aut à nobis certo opere, ad eam rem composito, si Deus vota probet, expectare licebit. Hoc autem genus omne portentosarum actionum appellamus; quod ad res certas, diuini consilij decreto portendendas, est institutum. Quæ ratio non modò à veris Prophetis frequentata, sed à pseudopphetis etiam est vsurpata; nec rarò apud gentium auctores obseruatur. Sedechiam enim mendacem Vatem veri portenti ementita imitatione cornua sibi aptasse legimus. Aristotelem præterea iam sermè morientem Vinum Lesbium Rhodio prætulisse, vt Theophrastum Menedemo anteponeret. Alexandrum è naui Asiam iaculo petuisse. Eundem Hephæstioni amico os annulo obsignasse, ad taciturnitatis commendatæ significationem.

Exod. 9. 9.

Iosue. 8.

Iosue 10.

Isai. 7. 3.

2. Cor. 3.

Matth. 18.

Apocal. 18.

2. Paral. 18.

Gell. lib. 2.

cap. 5.

Achilles

Bochius

libro sym-

bol. 117.

Diodor. Si-

culus, Iusti.

Curtius.

cies eius commutata est, & cogitationes eius conturbabant eum.

Luc. 6. 10. Vultu etiam iram, indignationemque significamus. Sic Christus circumspicis veritatis aduersarius, indignationem ex illorum malitia ostendit.

COLLVM.

Libertas. Ingenuitas. Gen. 41. 42. Iudic. 5. 30. Prouer. 1. 9. Daniel. 5. 7. COLLVM ornatum auro, vel alio monili, ingenuitatem, libertatem atque placidum vitæ usum indicat. Sic Iosephi collo torques aurea circumposita est, & Suppellex varia ad ornanda colla congeritur. & Vt addatur gratia capiti tuo, & torques collo tuo. & Quicumque scripturam hanc manifestam mihi fecerit, purpura vestietur, & torquem auream habebit in collo suo.

Libertas. Job. 15. 26. COLLUM erectum aut extentum, libertatem nunquam, interdum arrogantiam & insolentiam libertatis, & ingenuitatis æmulam significat. vt, Cucurrit aduersus eum collo erecto. Et pingui ceruice armatus est: & in collo eius morabitur fortitudo. Et pro eo quod eleuata sunt filia Sion, & ambulauerunt extento collo.

Seruitus. Obedientia. Iere. 27. 8. Iere. 28. 10. Thren. 1. 14. Ex superiori autem ratione colli depressi aut subiecti significatio petitur, quæ seruitutem, oppressionem, fractique animi obedientiam indicat, à iugalibus animantibus siue translata figura, siue sumpto more, s. s. e.

Iere. 28. 10. Quicumque non curauerit collum suum regi Babylonis, &c. & Iugum ferreum posui super collum cunctorum gentium istarum. & Iugum iniquitatum meorum in manu eius; conuoluta sunt, & imposita collo meo. & Solue vincula colli tui captiua filia Sion.

Isai. 10. 27. Hoc autem perpetuo significant catenæ, vincula, iugaque collo imposita. vt, In illa die auferetur onus eius de humero tuo, & iugum eius de collo tuo. & Ecce ego cogito super familiam istam malum, vnde non auferetis colla vestra.

Amor. Charitas. Gen. 33. 4. Gen. 45. 14. Abs. 20. 37. In collum alicui procumbere ad exosculandum, tenera & feruentem charitatem significat, habitusque est vel nimij, ex amatae personæ desiderio doloris; vel gaudij magni ex eadem recepti, s. s. e. Currrens itaque Esau obuiam fratri suo, amplexatus est eum, stringensque collum eius exosculas, fleuit. Et cum amplexatus recidisset in collum Biniamin fratris sui, fleuit. & Magnus autem fletus factus est omnium: Et procumbentes super collum Pauli, osculabantur eum.

HVMERVS.

Labor. Seruitus. Ezech. 19. 28. HVMERVS lauis siue attritus, & caput caluum, magnum assiduamque laboris subeundi onus arguit, s. s. e. Nabuchodonosor rex Babylonis fecit seruire exercitum suum seruitute magna: omne caput decalutatum est, & omnis humerus depilatus. Humeris enim onera accipiuntur ab hominibus, s. s. e. Et numerauit septuaginta millia virorum portantium humeris. Et humero imponimus ea, quæ chara nobis sunt, & nostra cura ferenda suscipimus, vt bonus ille pastor ouem.

Onus. 1. Paral. 2. Luc. 5. 5. Significat autem obedientiam, & imperij obsequium, humerus onus baiulans aut personam. vt, In humero meo portem illum, &c. Et seruient ei omnes humero vno. Humerus recedens detrectantis imperium, onusque auersantis habitus est, s. s. e. Et dederunt humerum recedentem, & ceruicem suam indurauerunt.

Detrectatio imperij. Nehe. 9. 29. Zach. 11. Humerum quoque inniti obnitiq. solemus, idq. significat humeri mentio in sacris, s. s. e. Pro eo, quod humeris impingebatis, &c. Sic etiam apud Zachariam Hebraicè legimus. Et dederunt humerum recedentem. Et victoriam, debellationem atque dissipationem eiusmodi orationes significant, Aperiam humerum Moab. & confractus es, & lacerasti omnem humerum eorum.

BRACHIA.

Potentia. Triumphus. Ezech. 6. 6. Deut. 4. 34. BRACHIVM extensum vel eleuatum potentiam & facultatem ad rem gerendam conficiendamque significat: estque victorum & triumphantium habitus, s. s. e. Redimam vos in brachio excelso, & Per pugnam & robustam manum, extentumque brachium. Et in

signis & in portentis & in manu robusta, & brachio extento. Brachium roborare vel confortare, est sese strenuum præbere ad opus faciendum, s. s. e. Accinxit fortitudine lumbos suos, & roborauit brachium suum.

Brachium sigillatum memoriam, recordationemque indelebilem indicat, s. s. e. Pone me vt signaculum super cor tuum, vt signaculum super brachium tuum.

CVBITVS.

Immoratio. Cōsuetudo. Eccles. 9. 12. IN cubitum recumbere, est immorantium, & familiariter secureque agentium, s. s. e. Cum aliena muliere ne sedcas omnino, nec accumbas cum ea super cubitum.

PECTVS.

Luctus. 2. Mach. 3. 19. PECTVS ciliciis indutum in muliere, luctum significat & miseriam arguit. est enim calamitosarum habitus eiusmodi, s. s. e. Accinctæque mulieres ciliciis pectus, per plateas confluebant.

Lamentatio. Luc. 23. 48. Pectoris percussio lamentantium gestus est, & miseriam profitentium, aut calamitatem, vel propriam, vel alienam dolentium, s. s. e. Et omnis turba eorum, qui simul aderant, ad spectaculum istud, & videbant, quæ fiebant, percutientes capita sua reuertebantur.

Supplicatio. Luc. 18. 13. Supplicum etiam gestus est, pectoris percussio. Sic enim Publicanus à longè stans, percutiebat pectus suum.

MANVS.

MEMBRORVM omnium totius humani corporis manus vt habilissima, & in omnem partem motu facillima; ita etiam & multiplicis habitus artifex, & variae significationis est index. Sunt autem binæ manus dextra & sinistra, interdum altera, interdum etiam vtraque, & motum & habitum efficit, quorum præcipuas formas indicabimus.

Manus altera sublatâ & erecta, vel extenta, vim & roborem potentiamque indicat. vt, Exurge Domine Deus, & exalteretur manus tua, & Extendisti manum tuam, & deuorauit eos terra. Et extendam manum meam super Iudam, & super omnes habitantes Ierusalem, & disperdam homines à facie terræ, dicit Dominus Deus. Et in his omnibus, non est auersus furor eius, sed adhuc manus eius extenta. Et tantum in me vertit, & conuertit manum suam tota die.

Manus etiã altera, videlicet dextra, eleuatur, ad iuramentum, s. s. e. Leuo manum meam ad Dominum Deum cæli & terræ. & Idcirco hæc dicit Dominus, Ego leuaui manum meam ad gentes, quæ in circuitu vestro sunt, vt ipsa confusionem suam portent. & Audiui virum, qui indutus erat lineis, qui stabat super aquas fluminis, cum eleuasset dextram & sinistram suam in cælum, & iurasset per viuentem in æternum.

Manus arcu impleta, certam iaculandi facultatem & peritiam indicat, s. s. e. Quoniam extendi mihi Iudam, quasi arcum impleui Ephraim.

Manum in aliquem extendere vel mittere, ad ferientis habitum refertur & ad res diripiendas, s. s. e. Sed extende paulum manum tuam, & tange cuncta, quæ possidet. Et manum suam misit hostis ad omnia desiderabilia eius.

Manus extenta pacificatoris & silentium indicentis habitus est. Sic Alexander manu silentio postulato volebat reddere rationem populo. Et Paulus stans in gradibus annuit manu ad plebem, & magno silentio facto allocutus est lingua Hebræa, dicens, &c. Et idem extenta manu defensionem suam, coram Agrippa rege exorsus est, & Vocauit & non audistis, & extendi manum meam, & non erat qui aspiceret. & Supra montem exaltate vocem; & leuate manum, & ingrediantur portas duces. Manus ori admota habitus est tacetis, & modestè agētis, admirantis etiã, secumque reputantis.

nitrua, & grando non erit. Multa exempla Hebraicè sunt, in quibus palmarum mentio fit, ab interpretibus Latinis manuum nomine reddita.

Palmas etiam extendere, eorum est, qui alienam inopiam subleuant, s. s. e. Manum suam aperuit inopi, & palmas suas extendit ad pauperes.

DIGITVS.

DIGITVS ori ad motus, silentium, taciturnitatemque significat, s. s. e. Tace, pone digitum super os tuum. & Principes cessabant loqui, & digitum superponebant ori suo.

Digito loqui aut meditari, malitiosorum & stultorum nota est, s. s. e. Homo apostata vir inutilis est, terit pede & digito loquitur. Et, Si delieris exerece digi- tum & loqui, quod non prodest.

Digito rem aliquam attingere, vel operam quamuis minimam adhibentium habitus est, s. s. e. Alligant enim onera grauia & importabilia, & imponunt in humeros hominum; digito autem suo nolunt ea mouere. & Vt intingat extremum digiti sui in aquam, vt refrigeret linguam meam.

Est etiã attendentis & vtrò volentis rem facere: Sic Christus digitos suos in auriculam eius immisit, quem sanari volebat. Idem digito scribebat in terram, veluti intentus ad aliud agendum; & à proposita sibi quaestione animum auertens illorum furoris sedandi causa.

Est etiam digitorum immissio in rem aliquam, examinationis & argumenti genus aperti, quasi manuum contrectatione res probetur, s. s. e. Nisi videro in manibus eius fixuram clauorum, & mittam digitum meum in locum clauorum, non credam. & Infer digi- tum tuum huc, & vide manus meas.

DEXTRA.

DEXTRAM dare eorum est, qui amicitiam societatemque simul ineunt, & munerum communio- nem profitentur, s. s. e. Iacobus & Cephas & Io- hannes, qui videbantur columnæ esse, dexteris de- derunt mihi, & Barnabæ societatis. Et, Nunc itaque demus dexteris hominibus istis, & faciamus cum illis pacem.

Dexteræ exaltatio, habitus est prævalentis & victo- ris, s. s. e. Firmetur manus tua, & exaltetur dextera tua.

Dexteris accipere victorum est, salutem cum victis vel deditis paciscentium, s. s. e. Et clamauerunt ad Si- monem, vt dexteris acciperet.

Ad dexteram Dei Christus sedes, & proximū patri ipsi secundum auctoritatis locum tenet qua homo est: nam qua Deus, aliam disputationem hic locus postulat sublimiorem.

Ad dexteram & ad sinistram sedere alicui, proximis dignitatis & auctoritatis gradus obtinentium situs est, s. s. e. Dic vt duo filij mei sedeant, vnus ad dex- teram tuam, & alter ad sinistram tuam, in regno tuo.

SINISTRA.

SINISTRA firmitudinem significat, ideoque eius vsus ad firmandum retinendumque est aptior, s. s. e. Sinistram suam misit ad clauum, & dexteram ad fa- brorum malleos. & Tenuerunt sinistris manibus lam- pades, & dexteris sonantes, &c. Et longitudo dierum in dextera eius, & sinistra eius diuitiæ & gloria. & Cor stulti in sinistra illius. Et dormire super latus sinistram iubetur Ezechiel, ad durationem & cordis immobili- tatem significandam. Denique arcus & clypeus & eius- modi, quæ firmitudine magis quàm dexteritate & agi- litate indigent, ad vsus sui, sinistra tenentur manu, s. s. e. Percutiam arcum tuum in manu sinistra tua. Et huc pertinet illud, quod in Apocalypsi legimus, An- gelum habuisse dexterum pedem in mari, & sinistram in terra.

TERGV M.

TERGA vertere in bello, fugam arguit, eamque

turpem, s. s. e. Itaque rex Sodomorum & rex Go- morrhæ terga verterunt. Et cunctorum inimicorum tuorum contra te terga vertam.

Post tergum alicuius ire, obsequij periphrasis est; eum enim ordinem famuli dominum, vel ducti ductorem ponē sequentes obseruant, s. s. e. Nolite recedere à ter- go Domini. & Præcedite me, ecce post tergum sequar vos. Et auersi fuimus ne iremus post tergum Dei nostri. & Qui auertunt de post tergum Domini. & Auris tua audiet verbum post tergum monentis.

Post tergum alicuius clamare, ipsum recedentem sequi & reuocare est. vt, Surrexit autem Dauid post eum, & egressus de spelunca clamauit post tergum Saul. & Cumque illa pergeret, vt adferret, clamauit post tergum eius.

Post tergum aliquid proicere, negligentia, contem- ptus aut minoris æstimationis indicium & consilium arguit, s. s. e. Proiecisti post tergum tuum omnia pec- cata mea. & Verterunt ad me tergum, & non faciem.

DORSVM.

DORSO onera accipiuntur, ideo calamitatum, feruitutis & grauissimæ conditionis vsus huiusmodi orationibus indicantur; Posuisti tribulationes in dorso nostro. Et dorsum eorum semper incurua. & Diuertit ab oneribus dorsum eius. & Supra dorsum meum fa- bricauerunt peccatores. & Virga in dorso eius, qui in- diget corde. & Virga in dorso imprudentium. & Con- teram virgam eius de dorso tuo. Ad hanc rationem illud pertinet; Super dorsum cilicium: hic enim habi- tus mæstorum & calamitosorum est.

Dorsum etiam præbere, idem quod terga vertere, aut cedere victori plagas inferenti est, s. s. e. Percu- te dorsa inimicorum eius. Et inimicos meos dedisti mihi dorsum. & Quoniam pones eos dorsum in re- liquis tuis.

Est autem in dorso maxima totius corporis roboris pars, s. s. e. Minimus digitus meus grossior est dorso patris mei.

LVM BI.

IN lumbis virtus virilitasque est, quæ omnibus mem- bris totius corporis communicata efficacitatem addit, s. s. e. Fortitudo eius in lumbis eius. Igitur lumbi ac- cincti vel succincti, habitum præferunt strenui, ad rem gerendam parati & prompti, s. s. e. Accinge lumbos tuos, & tolle baculum in manu tua, & vade. & Accin- ge lumbos tuos, & tolle lenticulam hanc olei in manu tua, & vade in Ramoth Galaad. & Accinge sicut vir lumbos tuos, & interrogabo te, & responde mihi. & Tu ergo accinge lumbos tuos, & surge, loquere ad eos omnia quæ præcipio tibi. Et erit iustitia cingulum lum- borum eius. & Sint lumbi vestri præcincti. Et multa alia huius significationis exempla.

Contra verò lumbi dissoluti, dolentes, confrac- ti, incuruati, infirmitudinem, doloris impotentiam, debili- tatemque magnam arguunt, s. s. e. Quoniam lumbi mei impleti sunt illusionibus, non est sanitas in carne mea. & Repleti sunt lumbi mei doloribus. & Quare ergo vidi omnis viri manum super lumbum suum? Et conuulnerunt lumbos meos.

Saccus circa lumbos, ad mæstorum, calamitosorum, dolentium aut pœnitentium, & supplicum habitum refertur, s. s. e. Ponamus itaque saccos in lumbis no- stris; & funiculus in capitibus nostris, & egrediamur ad regem Israel. & Accingite lumbos vestros. Atque eiusmodi illi erant, qui apud prophanos historicos ha- bitus supplices dicuntur.

CRVRA.

CRVRA fœminarum vestibibus diductis altiusque præcinctis nuda, migrandi longiusque peregrinandi cogitationem indicant, s. s. e. Reuela crura tua, transi flu- mina virgo filia Babylon.

LABI.

LABI ferè semper periculum arguit, s. s. e. Ego retribuam eis in tempore, vt labatur pes eorum. & Ne desperaueris lapsus in die angustia. Et lapsa est in lacum vita mea. Illud verò grauissimum discrimen, & cui remedium inueniri facile nequit, significat. Idcirco via eorum erit quasi lubricum in tenebris; impellentur enim & corruent in ea.

CADERE.

CADERE, de victis & occisis in pœlio dicitur, s. s. e. Ne cadamus gladio. Et rex Sodomorum & rex Gomorrhæ terga verterunt, cecideruntq; ibi. & Quo modo ceciderunt fortes? Et ipsi infirmati sunt, & ceciderunt. Et cadent à latere tuo mille, & decem millia à dextris tuis. & Impulsus euerfus sum vt caderem. Cadere in plateis, bellū intra urbem ipsam gestum significat, s. s. e. Idcirco cadent iuuenes eius in plateis eius.

DORMIRE.

DORMIRE habitus securi & negligētis est: contra verò expurgisci, s. s. e. Exurge, quare obdormis Domine? exurge, & ne repellas in finem. & Et habebis fiduciam proposita tibi spe. Et defessus securus dormies. Ego dormiui & soporatus sum, & furrexi, quia Dominus suscepit me. Et erat in ipsa nocte Petrus dormiens. Et ecce non dormitabit neque dormiet, qui custodit Israël. Quo loco negligentia significat verbū dormire, sicut in illo: Ne cum Dominus venerit, inueniat vos dormientes. Et inter vos multi imbecilles, & dormiunt multi. Vigilare sibi consulentiū resq; suas curantium, magni studij etiam est, s. s. e. Qui de luce vigilauerit, ad illam non laborabit. & Vigilare itaque, quia nescitis diem neq; horam. Et ianitori præcepit vt vigilet. & Vigilare & stare in fide. & Frustrā vigilat, qui custodit eā.

VOX.

VOX etiam vt variæ formæ, ita multiplex significatio est: format enim natura prius nos intus, ad omnem fortunarium habitum, iuuat aut impellit ad iram, aut ad humum, mœrore graui, deducit & angit: Post effert animi motus interprete lingua; namque humanam vocem lingua moderatur, & ad animi motus accommodat. Vox afflicta & tenera dolorem & commiserationem arguit, s. s. e. Appropinquansque rex lacui, Danielem voce lachrymabili in clamauit. Et, quia luxit super eum populus eius.

Vox humilis supplicantium, petentiumque gratiam aliquam, s. s. e. Donec accipiant, osculantur manus dantis: & in promissionibus humiliant vocem suam.

Vox etiam alta vt clamor, aut vnus, aut plurium est; & pro varietate sonitus vel monitionem, vel latitiam & victoriam, luctum & lamentationem arguit. Illa enim clamorem bellicum significant, & hostilem tumultum, Vocem dederunt in domo Domini, sicut in die solemnium. Et non clamabit, neq; accipiet personam, neque audietur vox eius foris.

Vox etiam in locis altioribus editur, vt latius longiusque audiatur, siue ea monitionis & consilij, siue lætitiæ & boni nuncij, siue planctus & luctus vox sit index. vt, Vox in viis audita est, ploratus & vlulatus filiorum Israël. Annuntiate in Iuda & in Ierusalem auditum facite. Et vox in rama audita est, ploratus & vlulatus multus. & Super montem excelsum ascende tu, qui euangelizas Sion: exalta in fortitudine vocem tuam, qui euangelizas Ierusalem.

Triturantes & vindemiantes lætitiæ & gratulationis causa vocem extollunt, vt sese inuicem ad opus incitent, s. s. e. Dominus de excelso rugiet, & de habitaculo sancto suo dabit vocem suam. Dominus rugiet super decorem suum celestia quasi calcantium, &c.

Vox hamon siue turbæ exultantis, qualem Iosue de monte cum Mose descendens audiuit, lætitiæ publicam significat: de huiusmodi voce veræ tamen & inculpata lætitiæ indice scriptum est, Vox exultationis & salutis in tabernaculis iustorum.

Cum voce autem tubæ aut cornu sonitus auditus, siue clangor, siue alio nomine Latine dicatur, vel belli, aut alterius periculi aduentum significat. vt, Canite tuba, præparentur omnes, & non est qui vadat ad prælium. & Clangite buccina in Gabaa, tuba in Rama, vlulate in Bethauen, post tergum tuum Benjamin. Et in gutture tuo sit tuba quasi aquila super domū Domini.

Vlulatus plerumq; plangētium & magno desiderio velut insanientium est. vt, Vlulate naues maris, quia vastata est domus vnde venire consueuerant. Et præ contritione spiritus vlulabitis. Et vlulate vā vā diei. & Vlulate habitatores Pilæ.

SIBILARE.

SIBILARE conuocantes solent; aut iridentes & insultantes, s. s. e. Et leuabit signum in nationibus procul, & sibilabit ad eum de finibus terræ. & Sibilabit Dominus muscæ, quæ est in extremo fluminū Ægypti. Et sibilauerunt & mouerūt caput suum super filiam Ierusalem. Et negotiatores populorū sibilauerūt super te.

SILERE.

SILENTIVM nō minus aliquādo quàm vox internos animi affectus, motus & perturbationes indicat. Est enim ea doloris vis, vt clamare, gemere, lugereq; homines cogat: sed cum dolor vehementior, auctiorque est, animiq; mœstitiæ coniunctus, & profunda mœroris cogitatione pressus, neq; lachrymis neque voci erumpendæ locum concedit. Atque ita grauius afficitur & laborat animus, quàm si per luctus & lamenta respirare aliquantulum sineretur, s. s. e. Sederunt in terra, & conticuerunt fenestellæ filiarum Sion. & Quoniam filii, inueterauerunt ossa mea. & Tacui semper, filii. & Ingemisce tacens, mortuorum luctum non facies. & Sederunt cum eo in terra septem diebus & septem noctibus, & nemo loquebatur ei verbum; videbat enim dolorem esse vehementem. Et cum audissem sermonem istum, scidi pallium meum & tunicam, & euelli capillos capitis mei, & sedi mœrens. Hebr. tacens. Aliquando silentium victi & captiui iugumque sine detractione ferentis, seseq; dignè pati agnoscentis, s. s. e. Quare sedemus, conuenite & ingrediamur ciuitatem munitā, & sileamus ibi, quia Dominus Deus noster silere nos fecit. Et dicet ei, Tace, & non recorderis nominis Domini. Et obmutui, & humiliatus sum, & filii à bonis, & dolor meus renouatus est. & Bonum est præstolari cum silentio salutare Dei.

Tacent etiam qui verentur & metuunt, s. s. e. Si expandi ad multitudinem nimiam. & Despectio propinquorum terruit me, & non magis tacui.

Tacet Christus falsis testimoniis delatus, simul vt patri obediret, cuius consilio se in mortem traditum cognoscebat; & vt criminum falsitatem indignam responsione & defensione argueret.

RIDERE.

RISVS vel gaudij signum est plerumque. vt, Cecidit Abraham in faciem suam & risit, & Risum fecit mihi Dominus. & Risus dolore miscebitur. Vel etiam irrisiois & insultationis in alterius calamitatem, vel contemptiois etiam. vt, Ne tradas Domine sceptum tuū iis, qui non sunt, ne rideant ad ruinam nostram. Et super eum ridebūt, & dicent, &c. Et ego in interitu vestro ridebo. Et super omnē munitiōē ridebit.

LUGERE.

LUCTVS desiderium persæpè arguit rei vel vtilis, vel alio nomine charæ, s. s. e. Et mœrebūt piscatores & lugebunt omnes mittentes in flumē hamum. & Perit sacrificium & libatio de domo Domini, luxerunt sacerdotes & ministri Domini. Et luxerunt speciosa pastorum, & exsiccatus est vertex carmeli. & Qui vedit, non lugeat, quia ira super omnem populum eius.

RAUCEDO.

VEHEMENTIS, nimij ac contenti clamoris signum est raucedo, s. s. e. Laboraui clamans, rauca facta sunt

Belli indicium.

Exhortatio

Ezech. 7. 14

Ose. 5. 8.

Osee. 8. 1.

Lamētatio

Desideriū.

Isai. 23. 1.

Isai. 65. 14.

Eze. 30. 2.

Sopho. 1.

Cōuocatio

Insultatio

Isai. 5. 26.

Isai. 7. 18

Thren. 2. 15

Eze. 27. 37

Tacere.

Silere.

Dolor vehemens.

Thren. 2. 10

Psal. 31. 3

Eze. 24. 17

Iob. 2. 12.

Esd. 9. 3.

Patientia.

Tolerantia.

Ierem. 8.

Amos. 6. 11.

Psal. 38. 3

Thren. 3. 26.

Metus.

Verecūdia.

Iob. 3. 1. 34.

Matth. 27.

Gaudium.

Gen. 17. 17.

Gen. 21. 6.

Prou. 14. 13

Irrisio.

Insultatio.

Contemptio

Esth. 14. 11.

Psal. 52. 8.

Habac. 1.

Desideriū.

Isai. 19. 7.

Iob. 1. 9.

Amos. 1. 2.

Ezech. 1. 2.

Clamor in-

tensus &

vehemens

Psal. 68. 3.

fnita, interq. se ferè opposita; nam quæ ex crassiori horridiorique materia constant, conditionem duriorem vel vitæ vel temporis indicant. Contrà verò, quæ ex tenui, molli & nitida materia sunt, statum & habitudinem indicant iucundiorè: sicut de vtroque genere scriptum est, In melotis & in pellibus caprinis egentes, angustiati, afflicti, quibus dignus non erat mundus. & Ecce, qui mollibus vestiuntur, in domibus regum sunt.

SACCVS.

SACCVS vestitus erat pœnitentium, atque præsentem calamitatem deprecantium, vel maxima aliqua miseria, vel ærumna, vel pressura affectorum: præterea publicam pœnitentiam vel sponte, vel Ecclesiastico iudicio professorum. Quorum omnium illa exempla sunt. Et accingent se ciliciis, & operiet eos formido. & in omni facie confusio, & in vniuersis capitibus eorum caluitium. & Conuertisti planctum meum in gaudium mihi, concidisti faccum meum, & circundidisti me letitia. & Consperserunt cinere capita sua, accincti sunt ciliciis. Et faccum consui super cutem meam, & operui cinere carnem meam. Ego autè cum mihi molesti essent, induebar cilicio. Et peruenit verbum ad regem Niniæ, & surrexit de solio suo, & abiecit vestimentum suum à se, & indutus est sacco, & sedit in cinere. Exspectatæ calamitatis deprecationes huiusmodi horrido vestitu fiebant, s. s. e. Quæ cum audisset Mardocheus, scidit vestimenta sua, & indutus est sacco, spargens cinerem capiti, & in platea mediæ ciuitatis voce magna clamauit, ostendens amaritudinem animæ suæ. Est etiam eorum, qui publicè pœnitentiam ineunt, saccos induere, s. s. e. In die autem vigesima quarta huius mensis conuenerunt filij Israel in ieiunio & in facis. Et leuans David oculos suos vidit angelum Domini statem, inter cælum & terram, & euaginatam gladium in manu eius, & versum cõtra Ierusalem, & ceciderunt tam ipse, quàm maiores natu vestiti ciliciis, proni in terram. & Si in Tyro & Sidone factæ fuissent virtutes quæ factæ sunt in vobis, olim in cilicio & cinere, pœnitentiam egissent.

Est etiam captiuorum vestitus, s. s. e. Et inducam super omne dorsum vestrum faccum, & super omne caput caluitium. Ad hoc genus pertinet illud: Et tu fili hominis fac tibi vasa transmirationis, & transmigrabis per diem coram eis, &c. Et huiusmodi vestes Ioseph mutasse dicitur, ad Pharaonem Ægypti gratiam, colloquiumque admissus. & Euilmerodach rex Babylonis mutauit vestimenta carceris Ioachim regis Iudæ.

Pullatis vestibus utebantur lugentes & afflicti, s. s. e. Quasi lugens & contristatus (Heb. pullatus) sic humiliabar. & Quare contristatus incedo, dum affligit me inimicus? Vestibus immundis indutum esse, immunditiam significat, & externam impuritatem, s. s. e. Et Iesus erat indutus vestibus sordidis, & stabat ante faciem angeli. Pannorum vsus pauperum & egestate oppressorum est, s. s. e. Quia vacantes potibus, & dantes symbola confumentur, & vestietur pannis dormitatio. Et si introierit vir pauper in sordido habitu.

Molles vestes aulicorum & delicorum hominum sunt, s. s. e. Ecce qui mollibus vestiuntur, in domibus regum sunt. Etenim si introierit in conuentum vestrum vir anulum aureum habens in veste candida.

Candidæ vestes ad gloriam, maiestatem, puritatemque significandam ostenduntur. Sic enim Christi figurati vestimenta facta sunt alba, sicut nix. & Maria vidit duos angelos in albis sedentes. & Ambulabunt mecum in albis, quia digni sunt. & Qui vicerit, sic vestietur vestimentis albis, & non delebo nomen eius de libro vitæ. Et vt ipse spiritus interpretatur, vestes, inquit, byssinæ iustificationes sanctorum sunt.

Vestes purpureæ siue hyacinthinæ supremæ & optimæ conditionis signum: contrà verò linum crudum, extremam significat conditionem, s. s. e. Ab eo, qui vtitur hyacintho, & portat coronam, vsque ad eum, qui

operitur lino crudo. Et in omnibus istis, nemo portabat diadema, nec induebatur purpura, vt magnificaretur in ea. & Si vales scripturam legere, & interpretationem eius indicare mihi, purpura vestieris.

Vestes sordidæ & non lotæ, miserorum sunt sui que negligentium & vitæ pertaxorum, s. s. e. Mephiboseth quoque filius Saul descendit in occursum regis, illotis pedibus & intonsa barba, vestesque suas non lauerat, à die qua egressus est rex, vsque ad reuersionem eius in pace. Ornatus fœminei descriptio ciuitatum delicias & opulentiam indicat, s. s. e. Tu autem vastata quid facies? cum vestieris te coccino, cum ornata fueris monili aureo, & pinxeris sibi oculos tuos, &c.

NVDITAS.

INFANTILIS nuditas inopiam significat magnam, & necessariorum rerum defectum, s. s. e. Ne fortè expoliam eam nudam, & statuam eam secundum diem natiuitatis suæ. Nuditas & vestimentorum neglectio magnam arguit mœstitudinem ex grauissima perturbatione doloris. Arguit etiam rei charissimæ desiderium, s. s. e. Super hoc plangam & ululabo, vadam spoliatus & nudus, faciam planctum quasi draconum, & luctum quasi struthionum.

Nudi etiam aut maxima ex parte spoliati captiui ducuntur, s. s. e. Denuda turpitudinem tuam, reuela crura, transi flumina, reuelabitur ignominia tua; & videbitur opprobrium tuum. Et transite vobis habitatio pulchra confusa ignominia.

Nuditas etiam mentis commotionem: vt vestitus contrà sanitatem ostendit; vtroque enim argumento illius hominis, à dæmonio prius vexati, & deinde à Christo liberati conditiones Euangelista descripsit.

Nuditas in fuga & vestium desertio, fugam vehementem atque impotentem significat, s. s. e. Et robustus corde nudus fugiet in die illa. & Adolescens quidam sequutus est eum, amictus sindone super nudo, & tenuerunt eum. At ille relicta sindone nudus profugit ab eis. Nuditas capitis, & pedum, & labiorum velatio, panis sordidi vsus, hæc omnia luctum grauem comitantur, ob desiderium charissimi capitis, s. s. e. Fili hominis, Ecce ego tollo à te desiderabile oculorum tuorum in plaga, & non planges neque plorabis, neque fluent lachrymæ tuæ, ingemisce tacens. Mortuorum luctum non facies, corona tua circumligata sit tibi. Et calciamenta tua erunt in pedibus tuis. Nec amictu ora velabis, nec cibos lugentium comedes. Calciamenta detrahi, vestium sinibus collectis crura nudari, afflictarum rerum aut omnino pessundatarum signum est, s. s. e. Propter multitudinem iniquitatis tuæ, reuelata sunt verecundiora tua, pollutæ sunt plantæ tuæ.

Nuditas etiam ignominiosa & pudenda res est, ideoque veræ religionis & bene institutæ reip. priuatione & carentiam significat, necnon & peccatoris conditionem turpissimam oculisq. Dei exosam, s. s. e. Ecce ego congregabo omnes amatores tuos, quibus commixta es: & omnes quos dilexisti, cum vniuersis quos oderas; & congregabo eos super te vndique. Et nudabo ignominiam tuam coram eis, & videbunt omnem turpitudinem tuam. & Vt vestimentis albis induaris, vt non appareat confusio nuditatis tuæ. & Beatus qui vigilat & custodit vestimenta sua, ne nudus ambulet, & videant turpitudinem eius.

DE IIS, QUI CIRCA VESTES OBSERVANTVR, HABITIBVS.

VESTIVM laceratio siue conscissio vel publica vel priuata, ingentem animi dolorem; vel ob comunem, vel ob priuatam calamitatem vel calamitatis expectationem, vel ob aliam indignitatem acceptum indicabat. Nam in chari capitis obitu & desiderio, in publicæ miseriæ sensu, in diuinæ maiestatis contemptione audita vel cognita, in maximi denique sceleris alicuius admissi detestatione vestes lacerare antiqui consuevere.

Hebr. 11. 37
Matt. 11. 8
Mœstia. Luctus.
Ezech. 7. 17
Psal. 29. 12
Thren. 2. 10
Job. 16. 15
Psal. 4. 13
Ioh. 3. 6
Pœnitentia. Supplicatio
Deprecatio
Ezch. 4. 2
Publica pœnitentia.
Neh. 9. 1
I. Par. 21. 5
Matt. 11. 21
Seruus.
Amos. 8. 10
Ezech. 12. 3
Gen. 41. 15
Ier. 52. 33
Dolor.
Mœstia.
Psal. 14. 14
Psal. 41. 10
Impunitas
Zach. 3. 3
Egestas.
Paupertas.
Prov. 23. 12
Iacob. 2. 2
Math. 11.
Delicia.
Diuitia.
Iacob. 2. 2
Maiestas.
Gloria.
Puritas.
Innocentia
Matt. 17. 2
Ioh. 20. 12
Apo. 3. 4
Apo. 19.
Conditio
suprema &
postrema.
Ezch. 40.

I. Mar. 10. 14.
Dan. 5. 16.
Miseria.
Negligentia
2. Reg. 19. 24.
Delicia.
Opulentia.
Ier. 4. 30.
Inopia.
Ose. 2. 5.
Mœstia.
Desiderium
Mich. 1. 8.
Captiuitas.
Ier. 47. 3
Mich. 1. 11.
Infantia.
Sanitas.
Marc. 5.
Fuga im-
potens.
Amos. 2. 15
Marc. 14. 51
Desiderium.
Luctus.
Ezech. 24. 16
Afflictio.
Calamitas.
Ier. 13. 23
Reip. & re-
ligionis
euerfio.
Ezech. 16. 37
Apo. 3. 18
Apo. 16. 15

Indignatio Hic enim gestus & ipsos, qui subirent grauius, pertur-
Dolor, ani- batos significabat; & spectatores vehementer moue-
mi impa- bat. Sic Athalia conspirationis aduersum se pro regia
tientia. familia inita certior facta, scidit vestimenta sua, & ait,
2. Par. 23. 13 Insidiae, insidiae. &, Iosias audita lectione libri Legis, in
2. Pa. 24. 10 templo reperti, scidit vestimenta sua, & praecepit Hel-
 cia & Ahicham filio Saphan & Achobor filio Micha;
 Saphan quoque scribae & Afaiae seruo regis, dicens, Ite
 & orate Dominum pro me, & pro reliquiis Israel & Iu-
 da, super vniuersis sermonibus libri istius, qui repertus
 est: magnus enim furor Domini stillauit super nos,
 &c. Sic & filij Israel perturbati propter dedecus, & no-
 tam generi suo iniustam, scypho Iosephi in Biniamin
 fratris sarcinis inuento, sciderunt vestimenta sua. Ves-
 tes etiam scindunt suas Barnabas & Paulus ex pertur-
 batione, quod se praeter fas pro diis coli animaduert-
 erent. Sic turba Iudaeorum vestibus scissis & proiectis,
 puluerem in aera iactabant; blasphemiae damnantes
 Paulum, & detestati. quanquam inique tamen ex more
 gestus inibatur. Est etiam vestium scissio aliquando
 poenitentiae signum exterius, s. s. e. Scindite corda ve-
 stra, & non vestimenta vestra.
Gen. 44. 22. Vestem deserere, signum est praecipitis atque impo-
Acto. 14. 13 tentis fugae, animumque vehementi turbatum metu
Acto. 22. 23 arguit, s. s. e. Et robustus corde, &c. &, Qui in agro
Ioel. 2. 14. est, non reuertatur retrò tollere vestimentum suum.
Fugaprae- &, Iuuenis ille qui sequebatur Iesum amictus sindo-
ceps. ne, super nudum, cum teneretur, reiecta sindone, nu-
Amos. 2. 16. dus profugit.
Marc. 13. 16 Praecinctae vestes, promptum, paratum, expeditumque
Marc. 14. 52 ad agendum significant hominem, s. s. e. Et vidi, &
 ecce vir vnus vestitus lineis, & renes eius accincti auro
 obrizo. Et Deus, qui praecinxit me virtute, &, Sint lum-
 bi vestri praecincti. &, Praecingere, & calcia te caligas
 tuas. Vestes non exuere, vigilantiam & studium,
 atque curam erga susceptum negotium indicat, s. s. e.
Expedi- Ego autem & fratres mei, & pueri mei, & custodes, qui
Daniel. 10. 5 erant post me, non deponebamus vestimenta nostra,
 vnusquisque tantum nudabatur ad baptismum.
Psal. 17. 33. Vestiri & nudari symbolicos consuetudinem dis-
Luc. 12. sutionemque significat, & variorum morum vsus, s. s. e.
Acto. 12. 8. Abijciamus opera tenebrarum, & induamur arma lu-
Vigilantia. cis. &, Induimini Dominum nostrum Iesum Christum;
Studium. satagite per bonam conuersationem vt induamini eum.
Nebe. 4. 23. Nonnunquam ex forma & genere vestium munus
Confue- & officium personae cognoscitur, s. s. e. Et induit se
tudo. Ionathas stola sancta septimo mense anno 160. quo ve-
Diffue- stitu Sacerdos indicatur.
tudo. Vestes praescindere alicui, genus fuit contumeliae &
Rom. 13. 12 ignominiae grauissimum, s. s. e. Igitur Hanon pueros
 David derauit & decaluauit. Et praescidit tunicas eorum
 a natibus vsque ad pedes. Ad hoc genus illud spectat:
Munus. Et magistratus scissis tunicis eorum, iusserunt eos vir-
Persona. gis caedi.
1. Math. 10 Vestes cruentatae vulnera arguunt eorum ipsorum,
21. a quibus gestantur, s. s. e. Errauerunt caeci in plateis,
 polluti sunt sanguine; cumque non possent, tenuerunt
 lacinias suas.
Ignominia Vestes proprias alicui praetereunti sternere, summi
1. Paral. 19. honoris ac maximae obseruationis argumentum est. Id
24. quod Christo regi suscepto a Ierosolymitana gente praes-
Acto. 16. 22 titum Euangelistae describunt.
 Et magisteratus scissis tunicis eorum, iusserunt eos vir-
 gis caedi.
Vulnera. Vestitum esse & compositum, sanam mentem indi-
Thren. 4. cat, in eo, qui antea insaniebat, & daemone actus nu-
 dus agebat. Huiusmodi argumento furiosissimus ille
 daemone antea, liberatus probabatur iis, quibus
 notus erat.
Plausus. Vestitum & calciatum aliquem arripi, furiosum in-
Obseruatio dignationis impetum in eo arguit, a quo iubetur ar-
maxima. rripi, s. s. e. Et confestim viri illi vinciti cum braccis suis,
Matth. 21. & tiaris, & calciamentis, & vestibus missi sunt in me-
Marc. 11. dio fornacis ignis ardentis.
Sanitas Velatum esse facie, caecitatem, & cognitionis, ac
mentis. Ignoratio.

mentis turbationem significat, ex D. Pauli interpreta-
 tione & longa expositione, in Epistola ad Corinth.

Sinus vestis super faciem mulieris imposita, habi-
 tus est prostituta & impudica foeminae, s. s. e. Ecce
 ego ad te, dicit Dominus, & reuelabo pudenda tua in
 facie tua, & ostendam Gentibus nuditatem tuam, &
 regnis ignominiam tuam.

G E S T A M I N A V T

A R M A, & C.

V N C T I O.

BA C V L V S à iuvene gestatus paupertatem & con-
 ditionem tenuem arguit, s. s. e. In baculo meo
 transiui Iordanem istum; & nunc regredior cum dua-
 bus turmis. Senex verò baculum gestans, longam
 vitam & placidam senectam significat, s. s. e. Adhuc
 habitabunt senes, & anus in plateis Ierusalem, & viri
 baculus in manu eius, pra multitudine dierum.

Armatum esse ex verbo חרף Hebraico expeditione
 ad rem gerendam significat, s. s. e. Filij Iuda portan-
 tes clypeum & hastam sex millia octingenti expediti ad
 proelium.

Vnctum esse, eorum est, qui in dignitate vel regia,
 vel sacerdotali constituti sunt, s. s. e. Si Sacerdos qui
 vnctus est peccauerit. Et filij Aaron, & qui vncti sunt.
 &, Cras mittam ad te virum, de tribu Benjamin; vn-
 ges eum ducem super populum meum Israel. &, In-
 ueni Dauid seruum meum, oleo sancto meo vnxi eum.
 Et spiritus Domini super me, eò quod vnxit me.

Est & alia priuatorum hominum vnctio, quae lati-
 tiam, delicias, voluptatemque significat & indicat,
 s. s. e. Lavare igitur & vngere & induere cultioribus
 vestimentis. &, Laui te, & vnxi te oleo. &, Tu autem
 cum ieiunas, vnge oleo caput tuum. &, Oliuas planta-
 bis, & non vngeris oleo.

Medicamentorum genus etiam est olei vnctio, ma-
 gis à Deo ex ritu, caeremonia & significatione, quam
 ex natura efficax, s. s. e. Et vngebant oleo multos agro-
 tos, & sanabantur. Quod apud Iacobum legimus de
 sacramento vnctionis, aliàs explicabimus.

C O R O N A.

CO R O N A gloriae plerumque index est eorum, qui
 propter dignitatem aut res praclare gestas insigniun-
 tur, s. s. e. Spoliavit me gloria mea, & abstulit co-
 ronam de capite meo. &, In humero meo portem il-
 lum, & circudem illum quasi coronam mihi? Et po-
 fuisti in capite eius coronam de lapide precioso.

Sed aliquando vitiosam & voluptatibus deditam
 vitam corona arguit. Solebant enim in conuiujs coro-
 nis & vnguentis vti antiqui, s. s. e. Vx coronae super-
 bia, ebrius Ephraim.

S C E P T R V M.

SC E P T R V M extendere, annuentis regis habitus
 est, s. s. e. At ille ex more sceptrum aureum praten-
 dit manu. quo signum clementiae monstrabatur.

G L A D I V S.

GL A D I I euaginatio aut etiam vibratio, vltionis &
 vindictae minas significat, atque etiam terrorem illis,
 in quos vibratur, incutiendum, s. s. e. Euaginabo gla-
 dium meum, interficiet eos manus mea. Et gladium
 suum vibrabit. &, Cum volare ceperit gladius meus
 super facies eorum: & obstupescant repente singuli pro
 anima sua, in die ruinae suae.

V E X I L L V M vel S I G N V M.

VE X I L L V M vel signum in altum sublatum, con-
 uocationem significat, s. s. e. Congregamini, & ingre-
 diamur ciuitates munitas, leuate signum in Sion. &
 Leuate signum in terra, clangite buccina in montibus.

Vexillum super muros statutum victoriae signum est,
 s. s. e.

Ier. 51. 12 s. s. e. Super muros Babylonis leuate signum, augete custodiam, leuate custodes, preparate insidias, &c.

TUBA.

Pax. Securitas. Ier. 42. 14 TUBÆ sonitum vel clangorem non audire, à bello procul esse significat. vt, Ad terram Ægypti pergemus, vbi bellum non videbimus, & clangorem tubæ non audiemus.

CRUX.

Deliberatū periculum. Marc. 8. 14 CRUCEM baiulare aliquem, ignominie & periculi subeundi signum est: isque dicitur crucem suam tollere, qui deliberato animo sese mortis etiam ignominiosæ periculo, propter aliquam causam, constanter obicit. vt, Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me.

TENTORIUM.

Bellum deliberatum. Ier. 43. 11 TENTORIUM fixum, ducem aut imperatorem bellum deliberato animo suscipientem & inferentem loco alicui indicat. vt, Ecce ego mittam & assumam Nabuchodonosor regem Babylonis seruum meum, & ponam thronum, Hebraicè tentorium eius, super lapides istos, quos abscondi. Et statuet solium suum super eos, veniensque percutiet terram, &c.

CLAMOR.

Longior auditio. Ier. 31. 15 CLAMOR in montibus editus, longius auditur, atque ad hanc significationem illud spectat: Quam pulchri super montes pedes annuntiantis & prædicantis pacem. Sic etiam apud Ieremiam: Hæc dicit Dominus, Vox in excelsis audita est lamentationis, luctus & fletus Rachel.

Coactio. Co. o. o. o. o. Calamitas. Misericordia. Ier. 4. 22 Aliquando congregandi populi causa, in montibus clamatur, s. s. e. Annuntiate in Iudah, & in Ierusalem auditum facite, loquimini & canite tuba in terra.

Clamor in domibus ipsis turbationem subitam ex repentina calamitate & miseria ortam arguit, s. s. e. Audiatur clamor de domibus eorum: adduces enim super eos latronem repente.

FREMITVS.

Alacritas. Ier. 42. 13 FREMITVS & vox vehemens atque magna, alacrem fortemque in bello animum indicat, s. s. e. Dominus sicut fortis egredietur, sicut vir præliator suscitabit zelum: vociferabitur & clamabit, super inimicos suos confortabitur. Indignationem præterea & zelum atque ultionis cupiditatem ostendit fremitus in eo à quo editur, s. s. e. Dominus de excelsis rugiet, & de habitaculo suo dabit vocem suam, rugiens rugiet super decorem suum.

GEMITVS.

Oppressio. Prov. 29. 2. Ezech. 24. 23. Psal. 101. 6. Nahum. 2. 7 GEMITVS oppressorum est, s. s. e. Cum impij sumpserint principatum, gemit populus. & Non plangitis neque flebitis, sed tabescetis in iniquitatibus vestris, & vnusquisque gemit ad fratrem suum. & Vt audiret gemitus compeditorum, vt solueret filios interemptorum. & Miles captiuus abductus est, & ancillæ eius minabantur, gementes vt columbæ.

Pœnitentia fera. Prover. 5. 11 Est etiam pœnitentiæ comes gemitus, sed aliquando nimium feræ, s. s. e. Ne fortè impleantur extranei viribus tuis, & gemas in nouissimis, quando consumpseris carnes tuas & corpus tuum.

Inuitus. Coactio. Hebr. 13. 17 Gemunt etiam ij, qui inuiti aliquid agunt, s. s. e. Vt cum gaudio hoc faciant, & non gementes, hoc enim non expedit vobis.

Interfectio. Ezech. 26. 15. Ezech. 30. 24 Præterea gemitus in bello necem & stragem arguit occisorum, s. s. e. Nunquid non à sonitu ruine tuæ & gemitu interfectorum tuorum commouebuntur insulæ? Et gement gemitibus interfecti, coram facie eius.

FLERE, FLETVS, PLANCTVS.

Mœstitia. Desideriū. Psal. 136. Ier. 22. 4 FLETVS mœstitiæ & desiderij magni erga rem charam index est, s. s. e. Super flumina Babylonis, illic sedimus & fleuimus dum recordaremur tui Sion. & Receditè à me, amarè flebo, nolite incumbere vt con-

solemini me, super vastitatem filiarum populi mei. Atque ita in filiorum, aut aliàs charissimorum capitum desiderio fletus mentio fit.

Sed etiam ex lætitia subita impotentiq. animi gaudio fletus erumpit, s. s. e. In diebus illis & in tempore illo venient filii Israel, & filij Iuda simul ambulantes & flentes properabunt, & Dominum Deum suum quaerent. Hoc modo Ioseph ex subita & magna lætitia agnitis fratribus, fratres autem ex lætitia simul & pœnitentia simul fleuisse accepimus, s. s. e. Cumque amplexatus recidisset super collum Benjamin fleuit, illo quoque flente super collum eius, &c.

Planctus calamitatem vel priuatam vel publicam arguit, aut desiderium personæ charissimæ vel benemerentis, s. s. e. Celebrauerunt exequias planctu magno atque vehemente. Et completi sunt dies planctus lugentium Mosen. & Conuertisti planctum meum in gaudium mihi. illud verò ad publicæ calamitatis planctum indicandum facit. Vox clamoris de Horonaim, vastitas & contritio magna.

LÆTITIA, EXULTATIO.

LÆTITIA, cum ad cælum & terram, atque ad inanimatas res refertur, roris, & fructuum felicitatem, vbertatemque maximam indicat, atque allegoricos diuini spiritus gratiam abundanter hominibus communicatam, s. s. e. Laudate cæli, quoniam misericordiam fecit Dominus, iubilate extrema terræ, resonate montes laudationem saltus, & omne lignum eius, quoniam redemit Dominus Iacob, & Israel gloriabitur. & Lætentur cæli, & exultet terra, commoueatur mare & plenitudo eius, gaudebunt campi, & omnia quæ in eis sunt. Nam de hominum lætitia, satis, abundeque in libro de Arcano sermone est explicatum.

Lætificare aliquem, est voti cõpotem efficere, s. s. e. Exaltasti dexteram deprimentium eum, lætificasti omnes inimicos eius.

Exultare eorum est, quibus magnum aliquod beneficium diuinitus contigit, vel votum ex animi sententia cessit, s. s. e. Exultauit cor meum in Domino: & exaltatum est cor meum in Deo meo. & Lætabor & exultabo in te. & Vox exultationis & salutis in tabernaculis iustorum.

LAUDARE, LAUS, BEATIFICATIO.

LAUDATIO aut ab aliquo beneficiis affecto proficitur, atque ita vox est, & oratio mentis gratulantis, s. s. e. In medio Ecclesiæ laudabo te. Qui timetis Dominum, laudate eum. Vniuersum semen Iacob glorificate eum. Laudabunt Dominum, qui requirunt eum: viuent corda eorum in sæculum. & Lauda habitatio Sion. Aut etiam alienæ virtutis, probitatis vel felicitatis testimonium ac prædicatio laus est, s. s. e. Et nuntiauerunt principes Pharaoni, & laudauerunt eum. & Quoniam laudatur peccator in desideriis animæ suæ. Et laudet te alienus, & non os tuum. & Laudauit magis mortuos quam viuentes. & Beatos vos dicent omnes Gentes, eritis enim vos terra desiderabilis. & Beatam me dicent omnes generationes.

CANTVS, CANERE.

CANTVS lætum affectum plerumque significat, & ad laudationem non raro refertur: est enim eorum, qui vel beneficio affecti sunt, vel aliàs voti cõpotes euasere, s. s. e. Cantabo Domino, qui bona tribuit mihi. Et misericordias Domini in æternum cantabo. Et psalmos nostros cantabimus in domo Domini.

Solet etiam mœstitiæ depulsæ, gaudiique succedentis cantus esse testis, s. s. e. Et nunc qui redempti sunt à Domino, reuertentur & venient in Sion laudantes, Hebraicè canentes, & lætitia sempiterna super capita eorum. Et canet ibi iuxta dies iuuentutis suæ, & iuxta dies ascensionis suæ de terra Ægypti.

Diffamatio Nonnunquam verò cantus in alicuius opprobrium, ignominiam, vituperationemque inicitur, & idem est, quod fabula aut libellus infamiae apud Latinos, s. s. e.
Pfal. 68. 13 In me psallebant qui bibebant vinum, s. s. e. Sessionem
Thim. 3. 63. eorum & resurrectionem eorum vide, ego sum psalmus eorum.

CORNU SONARE.

Belli indicatio. **CORNU** vel buccina sonans excitationem & hominum conuocationem ad bellum praesertim significat; quanquam & aliis etiam nominibus cornu sonatur: veruntamen semper monendi causa, s. s. e. **Leuate signum in terra, clangite buccina in montibus, sanctificate super eam gentes: annuntiate contra illam regibus. Et ille viderit gladium venientem super terram, & cecinerit buccina, & annuntiauerit populo, &c.**

LABORARE.

Oppressio. Difficultas. **LABORANDI** verbo & similitudine magnam oppressionem aut difficillimum opus & onus aliquando significant sacrae literae, s. s. e. Dico vobis, quid fecerint nobis Syri, sciunt quòd fame laboremus. Et laboravi in gemitu meo. Et frustra laboravit, nullo timore cogente. Et facta sunt mihi molesta, laboravi sustinens. Illud autem magno mysterio à Christo Domino pronuntiatum grauiissimum peccatorum pondus significat, quo filij Adæ miserè vrgentur. Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos.

DOLERE.

Affectus grauiissimus **DOLET** aliquis vel suam vel alienam vicem; estque grauiissimus affectus dolor à corpore ad animum similitudine translata, s. s. e. Non est qui vicem meam doleat, hoc est, qui res meas curet bono studio. & Doleo super te frater mi Ionathan.

Animi demissio. Est autem dolor parturientis magnus, & periculo proximus, isque affectus in similitudinem adductus, animi demissionem & consilij inopiam ferè significat, s. s. e. Quasi parturiens dolebunt. & Ibi dolores vt parturientis. In vniuersum autem dolor magnum & difficilem laborem arguit.

MORS.

Infania. Perturbatio. **MORTIS** significationes in libro de Arcano sermone docuimus: ad hanc verò quam nunc sequimur rationem, illud obseruari operapretium fuerit, mortis similitudine insaniae affectum & animi perturbationem vehementem significari, s. s. e. Impegimus meridie quasi in tenebris, in caliginosis quasi mortui.

DE ACTIONIBVS.

ACTIONES etiam ad exteriorem vel personam, vel rem transeuntes sua significatione non carent, quarum genera quaedam breuiter exponemus, quibus aliorum etiam rationes cognosci possint.

LIGARE, INVOLVERE.

Difficultas. Impedimentum. **LIGATIO** impedimentum arguit; non enim si quis ligetur, procedere potest, aut ex animi sententia ambulare, s. s. e. Et tu fili hominis, ecce data sunt super te vincula; & ligabunt te in eis, & non egredieris in medio eorum. Res etiam ligantur ad conseruationem & absconsionem, siue custodiam; in chartis enim aut aliàs in tela vel alio inuolucro colligari solent, quæ chara sunt, & ad custodiam seponuntur, s. s. e. Colligata est iniquitas Ephraim, & absconditum est peccatum eius. Inuolui autem solent res, quæ aliò asportandæ sunt, atque eiusmodi similitudine actionis spoliationem & prædam actam interpretamur, s. s. e. Et amicitur terra Ægypti, sicut amicitur pastor pallio suo, & egredietur inde in pace.

MOLERE.

MOLERE captiuorum & seruorum est, eamque vitæ conditionem arguit, s. s. e. Tolle molam & mole

farinam. Sic etiam Samson in carcere molebat. Et duæ erunt molentes in mola, vna assumetur & altera relinquetur. **Ind. 16. 21. Matth. 24.**

EFFVNDERE vel DIFFVNDERE.

COPIÆ abundantiaque signum est effusio siue diffusio, eandemque rem significat, siue in bonum siue in malum, s. s. e. Effundam spiritum meum super omnem carnem. & Diffusa est gratia in labiis tuis. & Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis. & Effuderunt sanguinem eorum in circuitu Ierusalem. & Effunde super eos iram tuam.

INSVFFLARE.

INSVFFLARE in alium virtutis communicatæ signum est: Sic enim naturæ humanæ mentem cognitionis & virtutis compotem à Deo donatam fuisse legimus. vt, Inspirauit in faciem eius spiraculum vitæ. Et Christus virtutem, facultatem & auctoritatem magnam, Spiritus etiam sancti communicationem ad ministerium obeundum opportunam tradidisse dicitur huiusmodi actione, s. s. e. Hoc cum dixisset, insufflauit, & dixit eis, Accipite Spiritum sanctum. quorum remisistis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt.

CONCVLCARE.

CONCVLCANTVR ea, quæ vel subiguntur & domantur, vel contemnuntur, atque damnantur, vt inutilia, s. s. e. Pedibus conculcabitur corona superbiae ebriorum Ephraim. Et nolite mittere margaritas ante porcos, ne forte conculcent eas, & conuersi dirumpant vos. **Humiliatio. Deiectio. Neglectio. Contemptio. Isai. 28. 1. Matth. 5. 8.**

QVÆRERE.

QVÆRI aliquam rem, nec reperiri tamen, idem significat quod non extare ac periisse, s. s. e. In nihilum redigam te, & non eris, & requisita non inuenieris. **Desideratio. Eze. 26. 11.**

TENERE siue APPREHENDERE.

TENERE siue apprehendere ex verbo Græco κρατεῖν, propriè ad vim allatam significandam dicitur, s. s. e. Egressus autem seruus ille, inuenit vnum de conseruis suis, qui debebat ei centum denarios, & tenens suffocabat eum, &c. **Vis. Matth. 18. 27.**

TANGERE.

TANGERE aliquem ad animationem & metus ac pauoris ademptionem, denique ad virtutis instaurationem pertinet, s. s. e. Et audientes discipuli ceciderunt in faciem suam, & timuerunt valde, & accessit Iesus, & tetigit eos, dicens: Surgite, & nolite timere. **Animatio. Restitutio. Matth. 17. 6.**

FERIRE.

FERIRE alapis aliquem, grauiissimæ contumeliæ genus est, s. s. e. Ideo etiam bis à Iohanne Euangelista in historia passionis Domini notatur. **Contumelia grauis. Ioh. 18. 22. 19. 3.**

CVRATIO & SANATIO.

PECCATORVM remissionem & condonationem sanandi verbis & curandi, sacer sermo significat. Est enim grauiissima animorum ægritudo peccatum, & quæ ad interitum deducat. Imò quod magis formidandum sit, est interitus ipse, s. s. e. Conuertimini filij reuertentes, & sanabo auersiones vestras. **Remissio. Venia. Ierem. 3. 22.**

ABSCONDERE, ABSCONDI, LATERE.

ABSCONDERE se, aut latere, fallendi studiū animumque significat, s. s. e. Et abscondit se Adam & vxor eius à facie Domini, in medio ligni paradisi. & Vocem tuam audiui in paradiso, & timui eò quòd nudus essem, & abscondi me. Et panis absconditus suauior. & Qui abscondit scelera sua, non dirigitur. **Fallere. Gen. 3. 9. Prou. 9. 17. Prou. 28. 1.**

Est etiam insidias parantium abscondere & abscondi, s. s. e. Veni nobiscum, insidiamur sanguini, abscondamus tendiculas contra infontem frustra. Et captio quam abscondit, apprehendat eum. Et absconderunt superbi laqueum mihi. **Insidiaz. Prou. 1. 11. Psal. 34. 7.**

Est etiam abscondere rem aliquam vel charam vel sanctam, **Sepositio.**

Res chara. sanctam vel secretam nec omnibus communem, sed
 P^{sal.} 30. 20 quibusdam paratam seruire, s. s. e. Quam magna mul-
 P^{sal.} 30. 39 titudo dulcedinis tuæ Domine, quam abscondisti ti-
 mentibus te! Et non abscondi misericordiam tuam, &
 Ifai. 45. 3. veritatem tuam à consilio multo. Atque ad hanc sen-
 tentiam omnis ferè ratio thesaurorum, & aliarum re-
 rum absconditarum refertur, s. s. e. Dabo tibi thesau-
 ros absconditos & arcana secretorum, &c.

Obseruan- Iuuenes presentibus senibus abscondi, honoris ac
 tia. obseruantia & reuerentia significatione exhibet. s. s. e.
 Iob. 29. 8. Videbant me iuuenes, & abscondebantur: & senes af-
 surgentes stabant mihi.

RELINQUERE.

Studium. RELINQUERE rem aliquam alias non negli-
 gendam, siue opus inceptum, cogitationem aliò tra-
 ductam indicat, magno studio adiuncto & celerita-
 tis cura. Sic enim Samaritis illa femina, relicta hydria,
 I^{erem.} 4. 28. in urbem cucurrisse describitur, magna cupiditate nun-
 tiandæ Christi magnitudinis.

DUCERE.

Doctrina. DUCERE proprie ducum est, sed transfertur ad
 Disciplina. præceptores & magistros, s. s. e. Nunquid potest cæ-
 Luc. 6. cus cæcum ducere?

Capi. Est etiam captorum, victorum, & damnatorum du-
 Vincti. ci, s. s. e. Tenete eum, & ducite cautè. Et ad reges du-
 Mar. 14. 44. cemini propter me. Et alius te cinget, & ducet quò
 Matt. 10. 18. volet.
 Iob. 21. 18.

SCRIBERE.

Affirmatio. SCRIBERE manu propria, affirmantium & com-
 Compro- probantium est, s. s. e. Iste dicet, Domini ego sum. Et
 batio. ille vocabit in nomine Iacob, & hic scribet manu sua
 Ifai. 44. 5. Domino. & Ego Paulus scripsi manu mea. & Saluta-
 Phile. 19. tio mea manu Pauli.
 2. Thess. 3. 17.

ÆDIFICARE.

Securitas. ÆDIFICARE & plantare pacis, securitatis &
 Ezec. 28. 26. quietis cogitationem indicat, s. s. e. Et habitabunt in
 ea securi, & ædificabunt domos, & plantabunt vineas,
 & habitabunt confidenter.

CONDITIONVM HABITVS.

SUNT etiam & in hominum conditionibus habi-
 tum obseruationes quædam illustres, magnæque si-
 gnificationis, ad scripturarum cognoscendam senten-
 tiam, quas suis in locis obseruare, fuerit oportunum. vt
 si rex sedens describatur, regia auctoritate, atque mu-
 nere suo fungi cognoscitur. Sic etiam præceptor se-
 dens aut stans; magister os aperiens. Quorum pluri-
 ma & varia exempla cum sint, nos quædam certa ge-
 nera tantum subiiciemus; ex quibus aliorum in suis
 ordinibus ratio, per similitudinem aut collationem
 explicetur.

IUVENTVS.

Tranquil- VT iuuentus læta, quæ publicæ rei tranquillitate &
 liras. felicitatem indicat, s. s. e. Tunc lætabitur virgo in choro,
 Ier. 31. 13. iuuenes & senes simul. Et cœuertam luctum eorum in
 P^{sal.} 67. 26 gaudium, & consolabor eos, & lætificabo à dolore suo.
 Et præuenerunt principes cœiuncti psallentibus in me-
 dio iuuecularum tympanistrarum. Contra verò iue-
 nes lætitia carentes rerum perturbationem, & miserum
 Turbatio Reipub. statum indicant, s. s. e. Senes defecerunt de portis, &
 Thim. 5. 14. iuuenes de choro psallentium.

SACERDOS.

Felicitas. SACERDOS bene habens & lætus, felicem rerum
 Ier. 31. 14. cœstitutionem securumque tempus & gratia Dei abun-
 dantem Ecclesiam mysticè indicat, s. s. e. Et inebriabo
 animam sacerdotum pinguedine, & populus meus bo-
 nis meis adimplebitur.

CAPTIVI.

Migratio. CAPTIVI & migrantes siue abducti à victoribus
 Abductio. in aliam regionem certos habitus & vestes, & supelle-
 Ier. 46. 18. stilem habent, s. s. e. Vasa transmigrationis fac tibi ha-
 bitatrix filia Ægypti.

ANIMANTIVM HABITVS.

IN cæteris etiam, præter hominem, animantibus,
 suos habitus variarum affectionum indices, notari ob-
 seruarique solent: quos eadem quoque ratione cogni-
 tu dignos arbitramur. Nihil enim est in sacris libris vel
 minimum descriptum, quod vel significatione careat
 certa, vel diligentem cognitionem à lectoribus studio-
 sis non requirat. Huius igitur generis quædam à nobis
 obseruata capita breuibus exponemus exemplis.

A V I S.

A V E S volantes celeritatem, diligentiam & atten-
 tionem docent, ex qua similitudine illud scriptum est:
 Sicut aues volantes, sic proteget Dominus exercituum
 Ierusalem, protegens & liberans, transiens & saluans.
 Aues liberè vagantes, & temerè prouolantes, vastatio-
 nem locorum arguunt, s. s. e. Intuitus sum, & non erat
 homo, & omne volatile cæli recessit.

Aues & feræ cadauera lacerantes, hostium grauissi-
 morum, & nocentissimorum imaginem præbent, s. s. e.
 Nunquid auis discolor hæreditas mea mihi? Nunquid
 auis tincta, per totum? Venite & congregamini omnes
 bestia terræ, properate ad deuorandum.

B O S, A S I N V S.

B O S & asinus in segetem immixtus, agrorum luxu-
 riam & anni felicitatem, terræque fertilitatem signi-
 ficat, s. s. e. Beati, qui seminatis super omnes aquas, im-
 mittentes pedem bouis & asini.

C A N I S.

C A N I S vigiliam & custodiam significat, vt in Ar-
 cano sermone docuimus. Quam ob rem canis mutus
 Prophetæ & Sacerdotæ eum qui officio suo deest, descri-
 ptione apposita, indicat, s. s. e. Speculatores eius cæci om-
 nes nescierunt vniuersi, canes muti non valentes latrare.

F E R Æ.

F E R Æ cadauera lacerantes, hostes crudelissimos
 bello infestos indicant, s. s. e. Venite, congregamini
 omnes bestia terræ, properate ad deuorandum.

C O L V B E R, D R A C O,
&c. eius generis.

C O L V B R I quiescentes loci ipsius tum vastitatem,
 tum etiam ariditatem & siccitatem intemperatam ar-
 guunt. Etenim hoc genus arida & inhospita loca amat,
 s. s. e. In cubilibus, in quibus prius habitabant dra-
 cones, orietur viror calami ac iunci. Et erit Asor in ha-
 bitaculum draconum deserta vsque in æternum, non
 manebit in ea vir, &c.

Coluber innocens, securitatem & felicitatem indi-
 cat, s. s. e. Serpenti puluis panis eius, non nocebunt,
 neque occident in omni monte sancto meo.

D E R E R V M A L I A R V M
H A B I T V.

M V L T I etiam in rebus iis, quæ secundum natu-
 ram existunt & fiunt, habitus spectantur, siue id
 genus habitudines dicere malimus, quarum diligens
 obseruatio plurimum ad scripturarum sententiam ex-
 pendendâ atque explicandam afferre potest adiuuen-
 ti. Earum autem nos summa quædam capita certis ex-
 emplis illustrata indicabimus, satis vt arbitramur, ad
 eiusmodi genus omne ex nostrarum collatione obser-
 uationum cognoscendum, lucis allatura.

C Æ L V M.

C Æ L I commotio & turbatio timorem & ter-
 rorem, dolorem, calamitatem etiam, & animorum
 perturbationem affert, idque eiusmodi descriptiones
 significant, s. s. e. Quoniam stellæ cæli, & splendor ca-
 rum non expandent lumen suum. Obtenebratus est
 Sol in

Isai. 50. 3. Sol in ortu suo, & Luna non splendet in lumine suo. & Induam caelos tenebris, & saccum ponam vestimentum eorum. Et aspexi terram, & ecce vacua erat, & nihili; & caelos, & non erat lux in eis. Et lugebit omnis terra, & mœrebunt caeli desuper, eò quòd locutus sum; cogitavi & non pœnituit me, & operiam cum extinctus fueris, caelos, & nigrescere faciam stellas eius: Solem nube tegam, & Luna non dabit lumen suum, omnia luminaria caeli mœrere faciam super te, & dabo tenebras super terram tuam, dicit Dominus Deus. Et à facie eius contremuit terra, & caeli moti sunt; Sol & Luna obtenebrati sunt, & stellæ retraxerunt splendorem suum.

Isai. 2. 9. Cælorum concitatio & perturbatio, atque, vt ita interpretemur, desolatio, magnam Dei indignationem significat, ob improborum hominum stultissima consilia & opera, s. s. E. Obstupefcite caeli super hoc, & portæ eius desolamini vehementer, dicit Dominus. Duo enim mala fecit populus meus, me dereliquerunt fontem aquæ viuæ, & foderunt sibi cisternas cisternas dissipatas, quæ continere non valent aquas.

Isai. 49. 13. Cæli & terræ cantus lætitiæ summam significat, s. s. E. Laudate caeli, & exulta terra, iubilate montes laudem, quia consolatus est Dominus populum suum. Et laudabunt super Babylonem caeli & terra, & omnia quæ in eis sunt, quia ab Aquilone venient ei prædones, ait Dominus.

S O L.

Calamitas. Indignatio. Vltio. SOLIS obtenebratio, obscuratio vel denigratio, maximam miseriam, calamitatem, atque etiam Dei iram, indignationemque aut vltionem etiam prodit, idque perpetuum multis exemplis obseruatur, s. s. E. *Isai. 24. 23.* Erubescet Luna, & confundetur Sol cum regnauerit Dominus exercituum in monte Sion, & in Ierusalem. *Calamitas festina.* Sol ante tempus occidens, festinam & præmaturam calamitatem significat & portendit, s. s. E. Defecit anima eius, occidit ei Sol, cum adhuc esset dies, confusa est, & erubuit: eodem modo de Lunæ & stellarum obtenebratione est exponendum.

T E R R A.

Terror. Calamitas. Ezer. 38. 19. T E R R A motus terrorem, perturbationem & calamitatem grauissimam ostendit. Quia in die illa erit commotio magna super terram Israel, & commouebuntur à facie mea pisces maris, & volucres caeli & bestiae agri, &c.

Inutilis res. Iere. 2. 31. Terra tenebrosa, quam interpretes vetus ferotinam vocat, inutilem rem & abiectioe dignam significat, s. s. E. Nunquid solitudo factus sum Israeli aut terra ferotina? Terra lugens ærumnam, pressuram & afflictionem ostendit, s. s. E. Lugebit terra, & mœrebunt caeli desuper. *Ærumna. Pressura. Iere. 4. 28.*

Sic etiam terra exinanita vastatione & desolationem arguit, s. s. E. Vsq̄e quo lugebit terra, & herba omnis regionis siccabitur, propter malitiã habitantium in ea?

Pax. Securitas. Iere. 31. 5. Terra culta & exercitata pacem & securitatem indicat, s. s. E. Adhuc plantabis vineas in monte Samariæ, plantabunt plantantes.

Lætitia publica. Isai. 49. 13. Iere. 51. 48. Terræ cantus vel laudatio vel iubilatio, lætitiã magnam, publicamque indicat, s. s. E. Laudate caeli & exulta terra, iubilate montes, & laudabunt super Babylonem caeli & terra, & omnia, quæ in eis sunt.

A L T I T V D O.

Conspicitas. Ezech. 7. 9. A L T I T V D O maximè conspicua est hominum oculis longiusque prospicitur. Quam ob rem Aman grauissimæ ignominie causa crucem quinquaginta cubitis altam Mardocheo vehementer inuiso parasse dictus est. En lignum quod parauerat Mardocheo, qui locutus est pro rege, stat in domo Aman habens altitudinis quinquaginta cubitos.

M A N E, D I E S, M E R I D I E S, V E S P E R.

T E M P O R I S aut horarum obseruatio in rebus agendis, certam etiam significationem indicat, nec à doctrinæ sacræ studiosis negligendam. Namque res aut actiones summo manè initæ diligentiam, curam & animi propensionem studiosam arguunt, s. s. E. Verùm tamen diluculo surgentes corruperunt omnes cogitationes suas. *Manè. Studium. Cura. Sopho. 3. 7.*

In die aliquid fieri, est manifestè & sine occultatione, atque etiam sine vlllo metu fieri, s. s. E. Et in Memphis angustie quotidianæ, Hebraicè legimus, in die.

Sic etiam Meridies claram lucem & maximam significat, qua videlicet nulla maior secundum naturam, contingere potest; vnde magnæ perturbationis & cæcitatæ argumentum est, si quis in meridie lucem desideret, s. s. E. Per diem incurrent in tenebras, & quasi in nocte, sic palpabunt in meridie. Et impegimus meridie quasi in tenebris. & , Pone quasi noctem vmbra tuam in meridie. *Lux magna. Iob. 5. 14. Isai. 59. 10. Isai. 16. 3.*

Est etiam meridies æstus diurni medium & feruentissimum tempus, quod tamen spacium habet in hac ratione obseruatum: namque ante & post meridiem ipsum meridianus æstus est, s. s. E. Indica mihi o quem diligit anima mea, vbi pascas, vbi cubes in meridie. *Æstus. Cantu. 1. 7.*

Meridie etiam res acta apertissimè, palam, & sine vllis insidiis aut stratagematis acta cognoscitur, s. s. E. Induxi eis super matrem adolescentis vastatorem meridie. Vesper hominibus & animatibus mitioribus finis diurni laboris, & exercitationis, initiumque quietis & recreationis est: sæuioribus autem feris cursus & prædæ quærendæ initium affert, s. s. E. Exhibet homo ad opus suum, & ad operationem suam vsque ad vesperam. Et lupus ad vesperam vastauit eos. Et conuertentur ad vesperam, & famem patientur vt canes. Est etiam vespertina hora ægrotantibus & vulneratis maximè incommoda, quam ob rem multi eo tempore moriuntur, aut etiam noctu, s. s. E. Rex Israel stabat in curiu suo, & mortuus est vesperi. Et mortua est vxor mea vesperi. *Quies. Recreatio. Exercitatio feritatis. Psal. 103. 13. Iere. 6. 6. Psal. 58. 7. 15. 3 Reg. 22. 35. Ezer. 24. 18. Iere. 15. 8.*

N O X.

N O C T V nihil geri potest commodè: est enim nox ad offendicula, casus & ruinas, & ad furta, adulteria, eiusmodique vitiosas & criminosas actiones, quæ opera tenebrarum dicuntur, oportuna, s. s. E. Et corruet hodie, & corruet etiam Propheta tecum nocte. & , Dixi, Forsitan tenebræ conculcabunt me, & nox illuminatio mea in delitiis meis. *Casus. Offendiculum. Vitia. Crimina. Ose. 4. 5.*

Ad animorum verò cogitationes, ad cõtemplationes & sacras preces ac gratiarum actiones priuatè ineundas oportuna tempus nox est à diurnis curis mente semota. Ideò frequens in huiusmodi actionibus, noctis mentio est. vt, In die mandabit Dominus misericordiam suam, & nocte canticum eius. & , Memor fui nocte nominis tui Domine, & custodiui legem tuam. *Contemplatio. Preces. Meditatio. Psal. 41. 9. Psal. 118. 15.*

A Q V A.

A Q V A amaræ calamitatem significant, & ærumnam maximam, s. s. E. Dominus Deus noster silere nos fecit, & potum dedit nobis aquam fellis. *Ærumna. Miseria. Iere. 8. 14.*

Aquæ mentientes auxiliij expectati defectum, s. s. E. Et plaga mea desperabilis renuit curari, facta est mihi quasi mendacium aquarum infidelium. *Frustratio. Iere. 15. 18.*

Aquæ super ariditatem effusæ, expectatum, optatum, oportunaque auxilium significant, s. s. E. Effundam aquas super sitientem, & fluenta super aridam. atque hac ratio altiorem etiam interpretationem requirit. *Isai. 44. 3.*

F L V V I V S.

F L V V I O R V M & montium mutatio, magnam rerum mutationem & renouationem ostendit & significat, s. s. E. Desertos faciã colles, & omne gramen eorum exlicca- *Mutatio. Innouatio. Isai. 42. 5.*

exsicabo, & ponam flumina in insulas, & stagna arefaciam. Fluuius inundans copiam & celeritatem, aliquando etiam imperum vehementissimum significat, s. s. e. Ecce ego declinabo super eam quasi fluuium pacis, & quasi torrentem inundantem gloriam gentium, quam sugetis. Et cum venerit quasi fluuius violentus, quem spiritus Domini cogit.

Fluminum arefactio vastationem & excisionem refert, s. s. e. Qui dico profundo, Desolare, & flumina tua arefaciam.

MONS.

MONTIVM mutatio, aut aliàs alteratio, magnam rerum turbationem, mutationem siue renouationem ostendit, s. s. e. Desertos faciam montes & colles, & omne gramen eorum exsicabo, & ponam flumina in insulas, & stagna arefaciam. De montibus clamor auditur longius, s. s. e. Quam pulchri super montes pedes annuntiantis & prædicantis pacem, annuntiantis bonum, prædicantis salutem, & Hæc dicit Dominus, Vox in excelso audita est lamentationis luctus & fletus, Rahel plorantis filios suos.

NVBES.

NVBES inter cælum & terram medium locum sortitæ, mobiles sunt, & variarum in orbe efficientiarum administræ, sunt Dei currus, sunt aquarum grandinis & nebularum, aliarumque rerum receptacula, & velut armaria. Quam ob rem plurima in nubibus acta diuinæ & præsentis & prouidentis argumento sunt, s. s. e. Date gloriam Deo super Israel: magnificentia eius & virtus eius in nubibus. Ex hac autem ratione Christus Iesus diuinitatem & potestatem suam doctis in scripturarum lectione hominibus, quamuis maleuolis latenter insinuabat. Et videbitis Filium hominis venientem in nubibus cæli. Eadem etiam diuinitas & dignitas Christi, tribus illis testibus est confirmata, in quorum conspectu est facta nubes lucida obumbrans eum, & vox de nube audita est, dicens: Hic est filius meus dilectus. Præterea etiam idem apud omnes vnde probatum est Christo in cælos ascendente, & illis videntibus nube suscepto.

VENTVS.

VENTVS validus vim magnam, insuperabilem, & vnde quaque plenam ostendit, s. s. e. In tempore illo dicetur populo huic Ierusalem, Ventus vrens in viis, quæ sunt in deserto, viæ filie populi mei, non ad ventilandum, & ad purgandum spiritus plenus ex his veniet mihi, &c.

IGNIS.

IGNEM excitare & scintillas, hac imagine actionis, irritatio & excitatio iræ, atque offensus maxima erga aliquem, indicatur, s. s. e. Ecce vos omnes accendentes ignem, accincti flammis, ambulate in lumine ignis vestri, & in flammis, quas succendistis. & In igne furoris mei sufflabo in te.

Ignis in spinis celerrima vis est, & citissimam consumptionem efficit, atque idem in translatione significatur, s. s. e. Et exarserunt sicut ignis in spinis.

MARE.

MARE rugiens & sonans, terrorem incutit audientibus, maxime iis, quibus vel tempestatem vel inundationem minatur, s. s. e. Et sonabit super eum in die illa, sicut sonitus maris: aspiciemus in terram, & ecce tenebræ tribulationis.

METALLA.

METALLORVM immutatio in melius, magnæ felicitatis tempora significat, s. s. e. Pro ære adferam aurum; & pro ferro, adferam argentum; & pro lignis, æs; & pro lapidibus, ferrum.

Argentum, æs, cuprum impura perditos mores similitudine indicant, s. s. e. Omnes principes declinantes, ambulantes, fraudulentè, vt æs & ferrum vniuersi

corrupti sunt: Defecit sufflatorium in igne, consumptum est plumbum, frustra conflauit conflator; malitiæ enim eorum non sunt consumptæ.

Ferrei vectes confracti expugnationem absolutam ostendunt, s. s. e. Ego ante te ibo, & gloriosos terræ humiliabo: portas æreas conteram, & vectes ferreos confringam.

DE HABITV EORVM, QVÆ AD REM RVSTICAM PERTINENT.

AGRI neglecti & inculti bellum graue & importunum, assiduum, perpetuumque arguunt, s. s. e. Nolite exire ad agros, & in via ne ambuletis, quoniam gladius inimici, pauor in circuitu.

SEMINARE, SERERE, PLANTARE.

SATIO secundum flumina fertilitatis & vbertatis magnam spem facit, s. s. e. Beati, qui seminatis, super omnes aquas immittentes pedem bouis & asini.

Seminare etiam ex translatione & allegoria, verbum Dei docere est, s. s. e. Exiit, qui seminat seminare semen suum.

Est etiam largiri & benignitate vti operibus bonis exercendis, s. s. e. Qui parce seminat, parce & metet. Et qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet.

Plantare vineam & ædificare, pacis & quietis tempus arguit, s. s. e. Et habitabunt in ea secure, & ædificabunt domos, & plantabunt vineas, & habitabunt confidenter.

ARBOR.

ARBORVM incrementa & augmenta, pacem, securitatem & felicia tempora significant, s. s. e. Dabo in solitudinem cedrum, & spinam, & myrthum & lignum oliuæ: ponam in deserto abietem, vlmum & buxum simul, vt videant & sciant, & recogitent & intelligant pariter, quia manus Domini fecit hoc.

Arborum verò sectio exterminationem excisionemque refert, s. s. e. Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur.

RAMVS.

RAMIS pavimentum domus siue solum viarum stratum, diem festum, lætum & faustum significat; isque mos ab antiquis vsque temporibus institutus perdurat. Hinc illæ magnæ lætitiæ, & plausus publici plena Christi regis Ierosolymam ingressi susceptio, ramis arborum in via stratis, celebrata describitur.

Palmarum etiam ramos manibus circumlatos in pompa vel supplicatione, victoriæ significationem exhibuisse, antiqua etiam lectione docemur, s. s. e. Et intrauerunt in arcem tertia & vigesima die secundi mensis, anno centesimo & septuagesimo primo, cum laude & ramis palmarum, & citharis, & cinniris, & cymbalis, & nablis, & hymnis, & canticis, quia contritus est inimicus magnus ex Israel.

FLOS.

FLORES apparentes, verum & serenum tempus indicant, s. s. e. Flores apparuerunt in terra nostra, tempus putationis aduenit.

Flores etiam producti felicitatis & prosperitatis magnæ initia similitudine quadam referunt, s. s. e. Iustus vt palma florebit. Et florebut de ciuitate sicut fœnum terræ. Et in atris domus Dei nostri florebut. Et florebit & germinabit Israel.

FRVCTVS.

FRVCTVVM amplificatio felicitatem & prosperitatem; sic enim Deus, lignum oliuæ in solitudine a se dandum promittit.

Libera verò & exacta fructuum collectio, pacem & securitatem. vt, Ecce ego habito in Masphat, vt respondeam

Abundantia

Celeritas.

Isai. 66. 11

Isai. 59. 19

Vastatio.

Isai. 44. 26.

Mutatio

rerum.

Isai. 42. 15.

Isai. 52. 7.

Ier. 31. 15.

Diuinitas.

Ier. 67. 35

Mat. 14. 62

Luc. 9. 34

Act. 1. 9.

Vis magna

Ier. 4. 11.

Offensio.

Imitatio.

Isai. 50. 11

Eze. 21. 30

Celeritas

consciendi

Psal. 117. 12

Terror.

Isai. 5. 30.

Felicitas.

Isai. 60. 17.

Peruersitas.

Corruptio.

Ier. 6. 28

Expugna-

tio.

Isai. 45. 1.

Bellum.

Ier. 6. 25.

Fertilitas.

Isai. 32. 19

Euangeli-

zare.

Docere.

Matth. 13.

2. Cor. 9. 9.

Securitas.

Eze. 28. 26

Pax.

Felicitas.

Isai. 41. 19.

Excisio.

Exterminatio.

Matth. 7. 19

Festum.

Lætitia.

Matth. 21. 9

Victoria.

1. Mach. 13

52.

Ver.

Iucundum

tempus.

Canti. 2. 12

Psal. 91. 13

Psal. 71. 16.

Isai. 27. 6.

Prosperitas

Isai. 41. 19.

Pax.

Securitas.

Ier. 40. 10.

spondeam præcepto Chaldæorum, qui mittunt ad nos. Vos autem colligite vindemiam, & messem, & oleum, & condite in vasis vestris.

Vastatio.
Penuria.

Iere. 8. 13.

Fructuum negatio & desiderium, vastationem, sterilitatem & penuriam commodorum omnium refert, s. s. e. Congregans congregabo eos, ait Dominus: non est via in vitibus, & non sunt ficus in ficulnea: folium defluxit, & dedi iis, quæ prætergressa sunt.

ARVND.

Imbecillitas.

Ijai. 42. 3.

ARVNDO quassata debilitatis & imbecillitatis speciem refert, s. s. e. Calamum quassatum non confringet, & linum fumigans non extinguet.

SPINÆ.

Aerumna.

Iere. 12. 13.

SPINÆ pro tritico, calamitatem, infelicitatem & ærumnam maximam arguunt, s. s. e. Seminauerunt triticum, & spinas mesuerunt, hæreditatem acceperunt, & non eis proderit. Confundemini à fructibus vestris, propter iram furoris Domini.

Celeritas.
Vehemètia

Psal. 117. 12.

In spinis ignis celerrimus est, atque eiusmodi affectio vehementiam & celeritatem magnam significat, s. s. e. Exarserunt sicut ignis in spinis.

VINEA.

Religio.

Iere. 2. 20.

Psal. 79. 9.

VINEA plantatio religionem & rempublicam à Deo institutam allegoricòs indicat, s. s. e. Ego autem plantaui te vineam electam, omne semen verum, & vineam de Ægypto transtulisti, eiecisti gentes, & plantaui eam.

STIPVLA.

Iere. 13. 24.

STIPVLA ante ventum, impetum vehementem refert, quo quis à maxima aliqua virtute impellitur, s. s. e. Et disseminabo eos quasi stipulam quæ vento rapatur in deserto.

LAC.

Fructus optimus.

Iere. 60. 16.

LAC fugere, optimis rebus frui significat. Est enim lac ex tenuissimo corporis succo confectum, quod animantes pascere, alereque potest optimè. Cuius rei similitudine scriptum est, Et suges lac gentium & mamilla regum lactaberis.

NIDVS.

Consulere rebus suis

Ezec. 31. 6.

NIDVM construere, auium est soboli prospicientium. Atque ex translatione vitæ & rebus familiaribus ac publicis, ex cogitatione posteritatis consulere est, s. s. e. Cumque extendisset umbram in ramis eius, fecerunt umbram omnia volatilia cæli.

VIA.

Vastatio.

Ijai. 33. 8.

Iere. 6. 25.

VIA infrequentes vel dissipatæ, & corruptæ, loci vastationem & desolationem, aut ingens bellum arguunt, s. s. e. Dissipatæ sunt viæ, cessauit transiens per semitam. Et nolite exire in agros, & in via ne ambuletis, quoniam gladius inimici pavor in circuitu.

Lætitia.
Aduentus celebris.

Ijai. 62. 10.

Suauitas vitæ.

Ijai. 49. 11.

Viæ stratae solemnem & celebrem aduentum indicant, atque læti temporis indicium sunt, s. s. e. Transite, transite per portas, præparate viam populo.

Viæ planæ suauem & iucundum vitæ usum difficultatibus carentem ostendunt & parant: vt contra viæ asperæ duram vitæ conditionem, difficileque actiones significant, s. s. e. Et ponam omnes montes meos in viam, & semitæ meæ exaltabuntur.

PORTA.

Metus.
Suspicio.
Securitas.

Ijai. 60. 11.

VRBIS portæ clausæ suspicionem metumque ab hoste indicant: contra verò portæ semper patentes, magna securitatis argumento sunt, s. s. e. Aperientur por-

tæ tuæ iugiter, die ac nocte non claudentur.

Præterea portarum perpetua clausura & obseratio, loci vastationem & solitudinem ostendit, s. s. e. Ciuitates Austri clausæ sunt, & non est qui aperiat.

Desolatio
Solitudo.
Iere. 13. 19

MVRVS.

MVRVS effossio aut pertusio migrationem & fugam indicat, qualis bello victorum aut captiuorum est, s. s. e. Ante oculos eorum perfode tibi parietem, & egredieris per eum, in humeris portaberis.

Migratio.
Fuga.
Ezec. 13. 3.

HABITVS ANIMANTIVM ERGA TERRAM.

TERRAM lingere, humillimæ atque infimæ conditionis, & fracti animi ac seruitutis extremæ est, s. s. e. Et erunt reges nutritij tui & reginæ nutrices tuæ; vul- tu in terram demisso adorabunt te, & puluerem pedum tuorum lingent. Et coram illo procident Æthiopes, & inimici eius terram lingent.

Seruitus.

Ijai. 49. 25

Psal. 71. 9

In terram proijcere, diruere & vastare maxima ruina edita interpretatur, s. s. e. Proiecit Dominus in terram inclytam Israel: & non est recordatus scabelli pedum suorum, in die furoris sui. Et excutere de puluere, consurge, sede Ierusalem, solue vincula colli tui captiua filia Sion.

Deiectio.
Vastatio.
Conditio miserima.
Thren. 2. 1.
Ijai. 52. 2.

In terram inferiorem, siue, vt noster interpret vertit, in lacum descendere, est vitam simul cum splendore & honore amittere, s. s. e. Fili hominis cane lugubre super multitudinem Ægypti, & detrahe eam ipsam & filias gentium robustarum ad terram vltimam, cum iis, qui descendunt in lacum.

Ignominiosus exitus.
Ezec. 32. 18

PVLVIS, ET QVÆ CIRCA PVL- VEREM AGVNTVR.

IN puluerem dare os, est seipsum demittere, & fracto animo humillimum præbere, s. s. e. Ponet in puluere os suum, si fortè sit spes.

Demissio.
Thren. 3. 29

In puluere esse aut iacere, calamitosam & ærumnosam vitæ conditionem significat: Quoniam humiliata est in terra anima nostra, conglutinatus est in terra venter noster.

Miseria.

Psal. 43. 25

Puluerem in capita conijcere, moerentium & lugentium est: puluerem in cælum iactare, dolentium & indignè ferentium, s. s. e. Et miserunt puluerem super capita sua, & clamauerunt flentes & lugentes. Et vociferantibus eis, & proijcientibus vestimenta sua, & puluerem iactantibus in aërem.

Luctus.
Indignatio

Apsc. 18. 19
Aps. 22. 25

Puluerem è pedibus excutere, gestus est eorum, qui communionem cum aliis detestantur, & societatem omnem sibi recisam indicant, s. s. e. In quamcunq. autè ciuitatem intraueritis, & non susceperint vos, exeuntes in plateas eius dicite: Etiam puluerem, qui adhæsit nobis de ciuitate vestra, extergimus in vos. & Paulus & Barnabas excusso puluere pedum suorum in Iudæos Antiochenos venerunt Iconium.

Excommunicatio.

Luc. 10. 11

Aps. 13. 51

HABITVS ERGA ALIVM.

AMPLEXVS aut amoris & mutæ charitatis signum est, si modò rectè incatur, s. s. e. Læua eius sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me. Et currens Esau obuiam fratri suo, amplexatus est eum.

Amor.

Cantic. 2. 6

Gen. 33. 4

Aut etiam gratiam acceptionemque indicat, s. s. e. Et complexans eos, & imponens manus super eos, benedicebat eis.

Gratia.
Marc. 10. 16

INDEX CAPITVM IN HOC

LIBRO EXPOSITORYM.

<p>A.</p> <p>Abcondere, Abcondi, latere. 22.2.</p> <p>Aectio. 22.1.</p> <p>Aectificare. 23.1.</p> <p>Affectus corporis & animi. 18.1.</p> <p>Altitudo. 24.1.</p> <p>Anamantium habitus. 23.2.</p> <p>Aqua. 24.2.</p> <p>Arbor. 25.2.</p> <p>Arundo. 26.1.</p> <p>Ascendere. 10.1.</p> <p>Astinus. 23.2.</p> <p>Auis. 23.2.</p> <p>Auris. 8.1.</p> <p>B.</p> <p>Barba. 9.2.</p> <p>Bos. 23.2.</p> <p>Brachia. 11.1.</p> <p>C.</p> <p>Cadere. 17.1.</p> <p>Canis. 23.2.</p> <p>Cantus, Cauere. 12.2.</p> <p>Capillus. 8.1.</p> <p>Captiui. 23.1.</p> <p>Caput. 7.1.</p> <p>Caro. 18.2.</p> <p>Calum. 23.2.</p> <p>Ceruis. 7.2.</p> <p>Clamor. 12.1.</p> <p>Collum. 11.1.</p> <p>Color. 18.2.</p> <p>Coluber. 23.2.</p> <p>Conculcare. 22.2.</p> <p>Conditionum habitus. 23.1.</p> <p>Cor. 18.2.</p> <p>Cornu. 8.1.</p> <p>Cornu sonare. 22.1.</p> <p>Corona. 20.2.</p> <p>Crua. 17.1.</p> <p>Crux. 12.1.</p> <p>Cubitus. 11.2.</p> <p>Currere. 10.2.</p> <p>Curaio & sanatio. 22.2.</p>	<p>D.</p> <p>Dentes. 9.2.</p> <p>Dextra. 17.1.</p> <p>Digitus. 17.1.</p> <p>Delere. 22.1.</p> <p>Dormire. 17.1.</p> <p>Dorsum. 17.2.</p> <p>Draco. 23.2.</p> <p>Ducere. 23.1.</p> <p>E.</p> <p>Effundere vel diffundere. 22.2.</p> <p>Equo sedere. 10.1.</p> <p>Esurire. 18.1.</p> <p>F.</p> <p>Facies tota. 10.1.</p> <p>Femur. 18.1.</p> <p>Fera. 23.2.</p> <p>Ferire. 22.2.</p> <p>Flere, Fletus, Planctus. 12.1.</p> <p>Flos. 25.2.</p> <p>Fluuus. 24.2.</p> <p>Fremitus. 12.1.</p> <p>Frons. 7.2.</p> <p>Fructus. 25.2.</p> <p>G.</p> <p>Gemitus. 12.1.</p> <p>Genu flexio. 15.2.</p> <p>Genua. 18.1.</p> <p>Gladius. 20.2.</p> <p>H.</p> <p>Habitus animantium erga terram. 26.2.</p> <p>Habitus erga alium. 26.2.</p> <p>Horrere. 18.2.</p> <p>Humerus. 11.1.</p> <p>I.</p> <p>Facere. 15.1.</p> <p>Ignis. 25.1.</p> <p>Inclinare. 15.2.</p> <p>Insufflare. 22.2.</p> <p>Inuoluere. 22.1.</p> <p>Iuuentus. 23.1.</p> <p>L.</p> <p>Labia. 9.2.</p>	<p>Labi. 17.1.</p> <p>Laborare. 22.1.</p> <p>Lac. 26.1.</p> <p>Lachryma. 8.2.</p> <p>Laudare, Laus, beatificatio. 12.2.</p> <p>Lacrima, exultatio. Ibidem.</p> <p>Ligare. 22.1.</p> <p>Lingua. 9.2.</p> <p>Lugere. 17.2.</p> <p>Lumbi. Ibidem.</p> <p>M.</p> <p>Manus. 11.2.</p> <p>Mare. 25.1.</p> <p>Metalla. Ibidem.</p> <p>Molere. 22.1.</p> <p>Mons. 25.1.</p> <p>Mors. 22.1.</p> <p>Morus. 10.2.</p> <p>Murus. 26.2.</p> <p>N.</p> <p>Nares. 9.1.</p> <p>Nidus. 26.1.</p> <p>Nox. 24.2.</p> <p>Nubes. 25.2.</p> <p>Nuditus. 19.2.</p> <p>O.</p> <p>Obstupefcere. 18.1.</p> <p>Oculi. 8.1.</p> <p>Os. 9.1.</p> <p>Osculum. 9.2.</p> <p>Ossa. 18.2.</p> <p>P.</p> <p>Parturire. 18.2.</p> <p>Pectus. 11.2.</p> <p>Pedes. 18.1.</p> <p>Pellis. 18.2.</p> <p>Porta. 26.1.</p> <p>Pracordia, Viscera. 18.2.</p> <p>Pudesceri. 18.2.</p> <p>Pueri. Ibidem.</p> <p>Puluis & qua circa puluerem aguntur. 26.2.</p>	<p>Querere. 22.2.</p> <p>R.</p> <p>Ramus. 25.2.</p> <p>Raucedo. 17.2.</p> <p>Relinquere. 23.1.</p> <p>Respicere. 10.1.</p> <p>Ridere. 17.2.</p> <p>S.</p> <p>Saccus. 19.1.</p> <p>Sacerdos. 23.1.</p> <p>Sanguis. 15.1.</p> <p>Scribere. 23.1.</p> <p>Sceptrum. 20.2.</p> <p>Sedere. 15.2.</p> <p>Seminare, Serere, Plantare. 25.2.</p> <p>Senes. 18.2.</p> <p>Sibilare. 17.2.</p> <p>Silere. Ibidem.</p> <p>Sinistra. 17.1.</p> <p>Sistere. 18.1.</p> <p>Sol. 24.1.</p> <p>Spina. 26.1.</p> <p>Stare. 15.2.</p> <p>Stipula. 26.1.</p> <p>Sudare. 18.1.</p> <p>T.</p> <p>Tenere siue apprehendere. 22.2.</p> <p>Tentorium. 12.1.</p> <p>Tergum. 17.1.</p> <p>Terra. 24.1.</p> <p>Tremor. 18.1.</p> <p>Tuba. 12.1.</p> <p>V.</p> <p>Ventus. 25.1.</p> <p>Vesper. 24.2.</p> <p>Vestis. 19.2.</p> <p>Vestitus. 18.2.</p> <p>Vexillum vel signum. 20.2.</p> <p>Via. 26.1.</p> <p>Vinea. Ibidem.</p> <p>Vinctio. 20.2.</p> <p>Vox. 17.1.</p> <p>Vultus. 10.2.</p>
--	---	---	---

INDEX ALTER SIGNIFICATIONVM

IN HOC LIBRO EXPLICATARVM.

<p>A.</p> <p>Abalienatio. 10.1.</p> <p>Abductio. 23.1.</p> <p>Abnuere. 8.2.</p> <p>Abcondio. 22.1.</p> <p>Abundantia. 26.1.</p> <p>Acutum iudicium & purum. 8.2.</p> <p>Admiratio. 7.2. & 11.2.</p> <p>Adoratio. 10.1. & 15.1. & 18.1. & 18.2.</p> <p>Aduentus celebris. 26.1.</p> <p>Affectus in oratione. 9.1.</p> <p>Affectio animi & corporis morbus. 8.2.</p> <p>Affectus grauisissimus. 22.1.</p> <p>Affectus animi. 18.2.</p> <p>Afirmatio. 23.1.</p> <p>Alacritas. 12.1.</p> <p>Assuetio. 19.2. & 18.2.</p> <p>Amor. 9.2. & 11.1. & 15.1.</p> <p>Amoris auxilium. 12.2.</p> <p>Angustia. 18.2.</p> <p>Animatio. 12.1. & 22.2.</p> <p>Animi demissio. 22.1.</p> <p>Animi sedatio. 16.1.</p> <p>Annuerere. 20.2.</p> <p>Anxietas. 9.1. & 18.1. & 7.2.</p> <p>Arcanum. 8.1. & 9.1.</p> <p>Ariditas. 23.2.</p> <p>Arrogantia. 11.1. & 15.1.</p> <p>Assueratio. 12.1.</p>	<p>Attentio. 8.1. & 8.2. & 11.2. & 17.1.</p> <p>Attentionis paratio. 8.2.</p> <p>Attentio maxima & expectatio. 8.2.</p> <p>Auctoritas. 12.2. & 10.1.</p> <p>Audacia. 18.2.</p> <p>Auditio. 15.2.</p> <p>Auditio longior. 21.1.</p> <p>Auditores. 16.1.</p> <p>Auersatio. 8.1.</p> <p>Auxilium. 12.1. & 17.1.</p> <p>B.</p> <p>Belli indicium. 17.2.</p> <p>Bellus clamor. 17.1.</p> <p>Belli indicatio. 22.1.</p> <p>Bellum. 25.2.</p> <p>Bellum in vrbe. 17.1.</p> <p>Bellum deliberatum. 21.1.</p> <p>C.</p> <p>Calamitas. 12.1. & 12.2. & 14.1. & 19.2.</p> <p>Capi. 23.1.</p> <p>Captiuitas. 19.2.</p> <p>Casus. 24.2.</p> <p>Celeritas. 23.2. & 25.1. & 26.1.</p> <p>Celeritas conficiendi. 25.1.</p> <p>Ceremonia. 9.1.</p> <p>Cessio. 17.2.</p> <p>Charitas. 9.2. & 11.1.</p> <p>Cinis. 7.1.</p>	<p>Clamor intentus & vehemens. 17.2.</p> <p>Coactio. 21.1.</p> <p>Cogitatio. 11.2.</p> <p>Cognitio. 18.2.</p> <p>Communicatio. 17.1.</p> <p>Commendatio. 21.2.</p> <p>Comprobatio. 23.1.</p> <p>Conditio miserrima. 26.2.</p> <p>Conditio misera. 8.1.</p> <p>Conditio suprema & postrema. 19.1.</p> <p>Conscientia oppressio. 10.1. & 18.2.</p> <p>Conscientia bona. 10.1.</p> <p>Consternatio. 7.1.</p> <p>Consolatio. 16.2.</p> <p>Consilium. 15.2.</p> <p>Consuetudo. 9.2. & 10.2. & 11.2. & 20.1.</p> <p>Constantia. 18.2.</p> <p>Consulere rebus suis. 26.1.</p> <p>Confscuitas. 24.1.</p> <p>Contemptio. 17.2.</p> <p>Contemptus. 10.2. & 17.2.</p> <p>Contemplatio. 24.2.</p> <p>Contentio. 15.2.</p> <p>Contumacia. 7.2.</p> <p>Contumelia. 10.1.</p> <p>Contumelia grauis. 22.2.</p> <p>Conuentus. 12.2.</p> <p>Conuiuium. 15.2.</p> <p>Conuocatio. 17.2. & 20.2. & 21.1.</p>	<p>Corripere. 8.1.</p> <p>Corruptio. 25.1.</p> <p>Crimina. 24.2.</p> <p>Cultus. 12.1. & 20.2.</p> <p>Cura. 16.1. & 16.2. & 17.1. & 24.2.</p> <p>Custodia. 22.1.</p> <p>D.</p> <p>Damnatio. 7.1.</p> <p>Debilis. 18.1.</p> <p>Declinatio. 16.2.</p> <p>Deditio. 12.1. & 17.1.</p> <p>Deductio. 12.1.</p> <p>Defectus. 18.1.</p> <p>Deiectio. 22.2. & 26.2.</p> <p>Deliberatum periculum. 21.1.</p> <p>Delitiae. 19.1. & 19.2.</p> <p>Demissio. 26.2.</p> <p>Deprecatio. 9.2. & 15.1. & 18.1. & 19.1.</p> <p>Desiderium. 9.2. & 17.2. & 18.1. & 19.2. & 21.1. & 21.2.</p> <p>Desideratio. 22.2.</p> <p>Desidia. 12.2.</p> <p>Desolatio. 15.1. & 26.2.</p> <p>Despectio. 10.2.</p> <p>Detestatio. 9.2. & 10.1. & 10.2.</p> <p>Detractio. 9.1.</p> <p>Detrectatio. 9.2.</p> <p>Detrectatio imperij. 11.1.</p> <p style="text-align: right;">Dignitas</p>
---	--	--	--

Dignitas. 10.2. & 16.1. & 20.2.	Ignominiosus exitus. 26.2.	Monere. 8.1.	Res inopinata & magna. 18.1.
Dies. 24.2.	Imbecillitas. 15.1. & 26.1.	Munerū oblatio. 12.1. Munus. 20.1.	Res chara. 23.1.
Diffamatio. 22.2.	Immortio. 11.2.	Mutatio rerū. 25.1. Mutatio. 24.2.	Restitutio. 22.2. (18.1.)
Difficultas. 18.1. & 18.2. & 22.1.	Impatientia. 9.2.	N. 10.1.	Reuerentia. 10.1. & 15.2. & 16.1.
Diligentia. 16.2. & 23.1.	Impedimentum. 22.1. & 18.2.	Negatio. 10.1.	Reuocatio. 17.1.
Dneptio. 11.2. Discessio. 9.2.	Impersuasibilitas. 8.1.	Neglectus. 12.1. & 22.2.	Robur. 11.2. & 17.2. & 18.1.
Disciplina. 23.1.	Impotentia animi. 9.2.	Negligentia. 12.1. & 17.2. & 17.1. & 19.2.	S.
Discrimen. 18.2.	Improbis. 23.2.	Nequitia. 8.2.	Sacerdotalis dignitas. 20.2.
Dissimulare. 8.2.	Impudentia. 7.2. & 15.1. & 18.2.	Noua & subita latitia. 8.2.	Sacrificantes. 12.2.
Dissuetudo. 20.1.	Impuritas. 18.1. & 19.1.	O. 0.	Salutatio. 9.2.
Diuinitas. 25.1.	Inconstantia. 18.2.	Obedientia. 7.2. & 11.1. & 18.2.	Sanitas. 19.2.
Diuitia. 19.1.	Indicatio. 12.1.	Oblatio. 12.1.	Sanitas mentis. 20.1.
Docens. 16.1. Docere. 25.2.	Indignatio. 8.1. & 9.2. & 15.2.	Obliuio. 17.2.	Secretum. 9.1.
Doctrina. 23.1.	& 18.2. & 20.1. & 24.1. & 26.2.	Obsequium. Ibidem.	Securitas. 15.2. & 17.1. & 21.1.
Dolor. 8.1. & 10.2. & 17.1. & 17.2. & 18.1. & 18.2. & 19.1.	Indignatio Dei. 24.1.	Obscurantia. 10.2. & 12.1. & 16.2. & 23.1.	23.1. & 23.1. & 24.1. & 25.1.
Dolor uehemens. 12.2. & 17.2.	Infirmitudo. 17.2. & 18.1.	Obscuratio maxima. 20.1.	Sepositio. 22.2.
Dolor uehementissimus. 8.2.	Ingenuitas. 7.2. & 11.1.	Occidi. 17.1.	Seruitus. 7.1. & 11.1. & 15.2.
Dolor grauissimus animi. 12.2.	Inimicitia. 9.1.	Offendiculi. 24.2. Offensio. 25.1.	17.2. & 18.2. & 15.1. & 26.2.
Dolor animi impatientia. 20.1.	Innocentia. 12.1. & 19.2.	Onus. 11.1.	Silentium. 9.2. & 17.1.
Domatio. 9.1.	Inopia. 19.2.	Opera. 17.1.	Silere. 17.2.
E.	Innouatio. 24.2.	Opitulatio. 12.1.	Societas. 12.1. & 17.1.
Ebrietas. 20.2.	Inquietudo. 9.1.	Oppressio. 18.2. & 21.1. & 22.1.	Solicitudo. 16.2.
Efficacitas. 12.2.	Insania. 19.2. & 22.1.	Opulentia. 19.2.	Solitudo. Ibidem.
Egestas. 19.1.	Insidia. 22.2.	Oratio. 8.2. & 12.1. & 12.2. & 15.2. & 18.1.	Speculator. 23.2. Spes. 12.1.
Aegritudo. 10.2.	Insolentia. 11.1. Instantia. 15.2.	Oratio uehemens & affectuosa. 15.2.	Spoliatio. 22.1.
Eloquentio. 9.1.	Insultatio. 7.2. & 9.1. & 9.2. & 17.2. & 18.1. & 18.2.	Orium. 12.1.	Strages. 15.1.
Erubescencia. 11.2.	Intentio. 8.2. & 10.1. & 10.2.	P.	Srennitas. 11.2. & 17.2.
Aerumna. 24.1. & 24.2.	& 12.2. & 17.1.	Pacificatio. 11.2.	Studium. 10.1. & 12.1. & 15.2.
Aestus. 24.2.	Interfectio. 21.1.	Pactio. 12.2.	& 16.2. 17.1. & 20.1. & 24.2.
Euangelizare. 25.2.	Inuidia. 18.2.	Patientia. 17.2. & 18.2.	Stultè agere. 8.2.
Examen. 17.1. Excisio. 25.2.	Inuidentia. 9.1. & 9.2.	Pauor. 12.2.	Stultitia. 17.1.
Excommunicatio. 26.2.	Inuitus. 21.1.	Paupertas. 19.1. & 20.2.	Subiectio. 15.1. & 18.1.
Exercitatio feritatis. 24.2.	Inutilis res. 24.1. (& 18.1.)	Pax. 16.1. & 24.1. & 25.2.	Subleuatio. 17.1.
Exhortatio. 12.1. & 17.1. & 17.2.	Irrisio. 7.2. & 9.1. & 9.2. & 17.2.	Peccata. 22.1.	Superbia. 7.1. & 8.1. & 10.1.
Expediio. 20.1. & 20.1.	Irritatio. 25.1.	Penitentia. 15.1. & 18.2. & 19.1.	Supplicatio. 15.1. & 16.1. & 17.1.
Explosio. 12.1.	Irritum consilium vel uotum. 18.2.	Penitentia sera. 21.1. & 16.1.	18.1. & 18.2. & 19.1. & 21.2.
Expugnatio. 25.2.	Iter longum. 18.1.	Penitudo. 17.1.	Suauius uita. 26.1.
Exterminatio. Ibidem.	Iucundum tempus. 25.2.	Penuria. 26.1.	Susceptio. 12.2.
F.	Iusurandum. 11.2. & 11.1.	Percussio. 11.2.	Suspicio. 18.2. & 26.1.
Fallere. 22.2.	L.	Perculum. 17.1.	T.
Familiaritas. 10.2.	Labor. 7.1. & 10.2. & 11.1. & 18.1.	Pertinacia. 18.2.	Tacere. 17.2.
Fastidire. 8.2.	Lamentatio. 11.2. & 17.2.	Perturbatio. 8.1. & 18.1. & 18.2.	Temeritas. 18.1.
Fatigatio. 18.1.	Languor. 12.2. & 16.1. & 17.2.	& 22.1. & 23.2.	Terror. 20.2. & 23.2. & 24.1.
Fœdus. 12.1.	Lapsitudo. 15.1. Laudatio. 15.2.	Persona. 20.1. Petitio. 12.2.	& 25.1. (18.2. & 23.2.)
Felicitas. 18.2. & 21.2. & 23.1.	Lenitas. 9.1.	Peruersitas. 25.1.	Timor. 8.1. & 10.2. & 12.2. & 12.2.
& 25.1. & 25.2.	Latitia. 7.1. & 9.1. & 21.2.	Pigritia. 12.2.	Tnubatio. 18.1.
Fertilitas. 23.2. & 25.2.	& 24.1. & 25.2. & 26.1.	Plausus. 12.2. & 20.1.	Tolerantia. 17.2.
Festum. 25.2.	Latitia publica. 17.1. & 24.1.	Porrectio. 17.1.	Tranquillitas. 16.1.
Fidei iussio. 12.2.	Libertas. 11.1.	Postulatio. 15.1. & 16.2.	Tranquillitas logana uita. 18.2. 23.1.
Fortitudo. 11.1.	Luctus. 7.1. & 9.2. & 10.1. & 11.2. & 26.2.	Potentia. 11.1. & 17.1.	Tremor. 10.1.
Fructus optimus. 26.1.	Luctus miserabilis. 8.2.	Potestas. 12.2.	Tristitia expulsio. 21.2.
Frustratio. 24.2.	Lux magna. 24.2.	Preces. 24.2. Prædicatio. 21.2.	Triumphus. 11.1.
Fuga. 17.1. & 17.2. & 26.2.	M.	Pressura. 24.1.	Tumultus. 20.1.
Fuga præceps. 20.1.	Magnitudo animi. 18.2.	Probatio. 17.1.	Turbatio. 10.2.
Fuga impotens. 19.2.	Maestas. 1.1.	Productio. 17.1.	Turbatio Reipublica. 23.1.
G.	Malitia. 8.2. & 17.1.	Promptitudo. 11.2. & 17.2.	U. (& 26.2.)
Gaudium. 17.2.	Mane. 24.2.	Prosperitas. 25.2.	Uastatio. 23.2. & 24.1. & 25.1.
Gloria. 19.1. & 20.2.	Manifestatio. 8.2.	Prostitutio. 20.2.	Uehementia. 26.1.
Gratia. 10.1. & 26.2.	Maxima felicitas. 24.1.	Prouidentia. 10.1.	Uenia. 22.2. Ver. 25.2.
Gratia diuina. 21.2.	Medicamentum. 20.2.	Publica penitentia. 19.1.	Verba facere. 15.2.
Gratiarum actio. 9.1. & 15.1.	Meduatio. 8.2. & 24.2.	Publicitas. 10.2.	Verecundia. 10.1. & 17.2.
Gratitudo. 10.1.	Memoria. 11.2.	Pudefactio. 9.2.	Via ad Israelis regionem. 26.1.
Gratulatio. 12.1. & 17.1. & 21.2.	Mœror. 10.2. & 16.1.	Pudor. 7.1. & 7.2. & 10.1. & 10.2.	Vices. 16.1.
Gravis conditio. 17.2.	Mœror grauis. 15.1.	Puluis. 7.1.	Victoria. 8.1. & 15.1. & 17.1.
H.	Mœstitia. 7.1. & 10.2. & 17.2.	Punitio. 11.2.	& 20.2. & 26.2.
Homicidium impunitum. 15.1.	& 18.2. & 19.1. & 21.1.	Puritas. 19.1.	Vigilantia. 8.2. & 20.1.
Honor. 15.2. & 16.1.	Mœstutudo. 19.2. (18.1. 26.1)	Quies. Q. 16.1. & 24.2.	Vinci. 17.1. & 23.1.
Horridus cultus. 18.1.	Metus. 15.1. & 16.2. & 17.2. & 17.2. & 19.1. & 21.1.	R.	Virtutis communicatio. 22.2.
Hostes. 23.2.	Migratio. 17.2. & 23.1. & 26.2.	Recreatio. 18.1. & 24.2.	Vis. 11.2. & 17.2.
Hostis cruentus. Ibidem.	Ministerium. 15.2.	Redargutio. 18.2.	Vis magna. 25.1.
Humiliatio. 7.1. & 22.2.	Miseria. 7.1. & 10.2. & 12.2. & 17.1. & 18.2. & 19.2. & 21.1.	Regia dignitas. 20.2.	Vita longa. 20.2.
Hypocrisis. 10.2.	Modestia. 8.2. & 16.2.	Reipublica & religionis euersio. 19.2.	Vitatio. 16.2. & 23.2.
I.	Molestia. 22.1.	Religio. 26.1.	24.2.
Factatio. 9.2.		Remissio. 12.1. & 22.2.	Vniua. 24.2.
Iaculatio. 11.2.		Renuere. 12.1.	Vlcio. 18.2. & 20.2. & 24.1.
Ieiunium. 7.1.			Vocatio. 11.2.
Ignorantia crassa. 8.2.			Voluptas. 20.2.
Ignominia. 20.1. Ignoratio. Ibid.			Voluntas. 12.1.
			Voluntas & studium. 8.2.
			Vulnera. 20.1.

Liber inscriptus *Ieremias siue de Actione*, à doctissimo D. Doctore Benedicto Aria Montano conscriptus, nihil continet quod bonos mores, aut sanam doctrinam offendat: sed utilis, & multorum manibus ferendus erit. Ita attestor *Reinerus Brakel* S. Theolog. Licentiatus, Cathedralis Ecclesiæ D. Mariæ virginis Antvverpiæ Canonicus, & inter Censores librorum Ecclesiastica, & Regia auctoritate Antvverpiæ constitutos infimus.